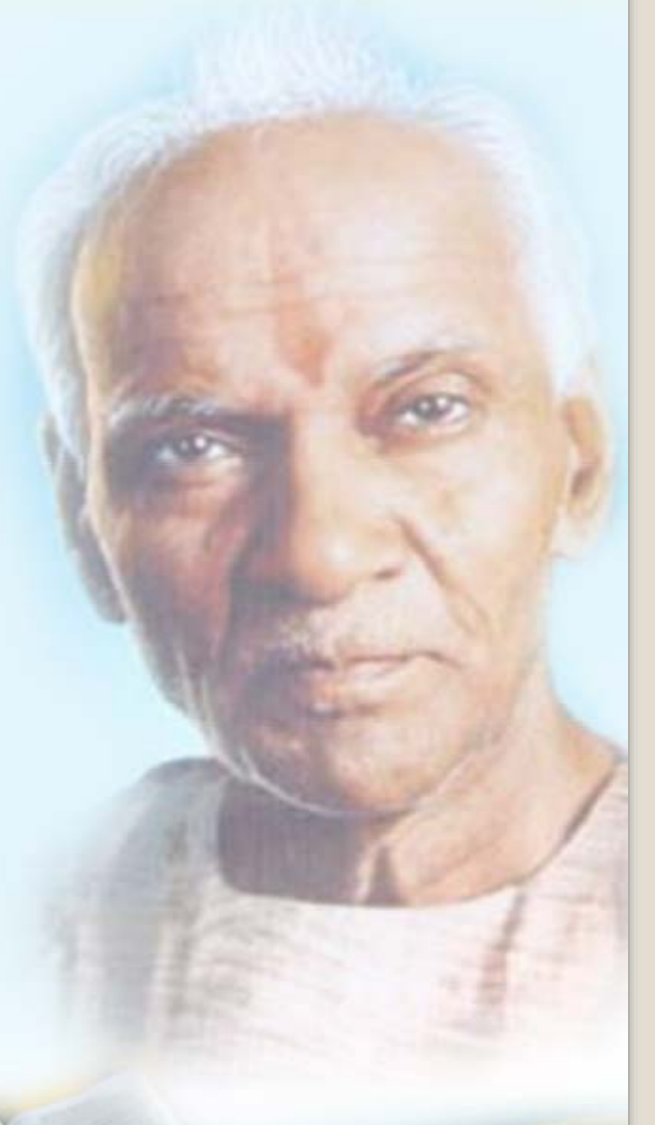

સંપૂર્ણ ક્રાંતિ માટે યુવાનોની તૈયારી

યુવાનો ! ઊઠો, સાહસિક બનો, વીર્યવાન થાવ
અને બધી આવશ્યક જવાબદારીઓ પોતાના
ખભે લો, એ યાદ રાખો કે તમે સ્વયં તમારા
ભાગ્યના નિર્માતા છો. તમે જે કંઈ બળ કે મદદ
છચ્છો તે બધું જ તમારી અંદર વિદ્યવાન છે.
વિરો ! એ વિશ્વાસ રાખો કે તમે જ બંધુ છો,
મહાન કાર્ય કરવા માટે આ ધરતી પર આવ્યા
છો. ખોખલી ધમકીઓથી ભયભીત ન થાવ.
ચાહે વજપાત થાય તો પર નીડર બનીને ઊભા
થાવ અને કામમાં લાગી જાવ.

-યુવાન સંન્યાસી સ્વામી વિવેકાનંદ

ૐ, ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ તત્સવિતુર્વરેણ્યં ભર્ગો- ।
દેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॥

સંપૂર્ણ ક્રાંતિ માટે યુવાનોની તૈયારી

આજની પરિસ્થિતિઓ અને યુવાનો

સમાજ તથા રાષ્ટ્રના નવનિર્માણના હમ્મેશથી જ યુવાનોની ભૂમિકા અત્યંત મહત્વની રહી છે. પ્રાચીનકાળથી માંડીને આજ સુધી યુવાનોના સહકારથી માત્ર સમાજમાં જ ઘણીવાર સકારાત્મક પરિવર્તનો આવતા રહ્યા નથી. પરંતુ રાષ્ટ્રને પણ નવી દિશા મળતી રહી છે. વર્તમાન સમયમાં જ્યારે કુટુંબ, સમાજ તથા રાષ્ટ્રની ધરી ડોલાયમાન થઈ રહી છે ત્યારે સંપૂર્ણ વ્યવસ્થામાં પરિવર્તન આવશ્યક બની ગયું છે, યુવાનોનું ધ્યાન આ તરફ આકર્ષિત કરવાનું આવશ્યક માનવામાં આવ્યું છે.

જે યુવાન પેઢીના ખભે દેશનું ભવિષ્ય સજાવવાની મોટી જવાબદારી છે, તેની ઉર્જા રચનાત્મક કાર્યોમાં જ લાગે. વિધ્વંસકારી પ્રવૃત્તિઓમાં ન ખર્ચાય, એવા પ્રયાસ થવા જોઈએ. થોડા સમય પહેલાં સુધી દેશની યુવાન પેઢીને ઉર્જાવાન, વિચારશીલ, કલ્પનાશીલ તથા ખડતલ માનવામાં આવતી હતી. તેના આ જ ગુણોના આધારે આશા રાખવામાં આવતી હતી કે તે સમજદાર, સક્ષમ, હરીફાઈમાં ટકી શકે તેવી અને સકારાત્મક દૃષ્ટિકોણવાળી હશે. આશાઓથી વિપરીત આજે યુવાન પેઢી નિરાશ, કુંઠાગ્રસ્ત, આક્રોશની ભાવનાથી ઘેરાયેલી અને પોતાના ભવિષ્ય પ્રત્યે શંકાશીલ તથા અનિશ્ચિત દેખાય છે. યુવાનોના ચહેરા પર આ મનોભાવો ક્યાંય પણ સરળતાથી વાંચી શકાય છે.

એક સમય હતો જ્યારે ગાંધી, સુભાષ, લેનિન, વિવેકાનંદ તથા દયાનંદ જેવા ઉચ્ચ આદર્શોથી પરિપૂર્ણ વ્યક્તિત્વો યુવાનોના આદર્શ રહેતા હતા. સમાજને સહજ રીતે ચલાવવા માટે પ્રત્યેક યુવાન તત્પર રહેતો હતો,

પરંતુ આજે સમાજને કશુંક આપવાના બદલે પોતે રાખી લેવું તે વધારે યોગ્ય લાગવા માંડ્યું છે. ઉચ્ચ આદર્શો તથા નૈતિકતા માત્ર પુસ્તકોની વાતો બનીને રહી ગઈ છે. ભૌતિક મૂલ્યોની સામે જીવન મૂલ્યોને સંપૂર્ણપણે ભુલાવી દેવામાં આવ્યાં છે. પ્રત્યેક યુવાન એક બીજાથી આગળ નીકળી જવાની હોડમાં તેની નૈતિક જવાબદારીઓથી પણ વિમુખ થઈ રહ્યો છે.

પાછલાં પચાસ વર્ષોમાં કુશાસન અને ભ્રષ્ટાચાર, અવ્યવસ્થા અને સામાજિક કુરીતિઓ સામે મેદાને ઉતરતી યુવા શક્તિનો હુંકાર ક્યાંક ખોવાઈ ગયો હતો તેમ લાગે છે. આજે યુવાનોના મન-મગજમાં રાષ્ટ્રની કોઈ પરિકલ્પના મોટે ભાગે છે જ નહિ અને હોય તો પણ તે અધૂરી છે.

આવી સ્થિતિમાં તેનું એકમાત્ર સ્વપ્ન હોય છે. ઉચ્ચ ડિગ્રીઓ મેળવીને વિદેશોમાં જઈ પૈસા કમાવા. વિભિન્ન સર્વેક્ષણોના રિપોર્ટો અનુસાર આવા યુવાનો જ દેશની સંસ્થાઓ તથા દેશની સૌથી વધારે ટીકા કરે છે, કેમ કે પશ્ચિમ સિવાય તેમને તેમનું અસ્તિત્વ જ અધૂરું લાગે છે.

એનાં કારણો પણ સ્પષ્ટ છે. નિરક્ષરતા, બેરોજગારી તથા ગરીબાઈમાં ફસાયેલું યુવાન અંતર્મન આ બધાથી થાકી ગયું છે. આ સમસ્યાઓનો સામનો કરવાના બદલે એનાથી પલાયન કરવાનું તેને વધારે સહજ લાગે છે.

નવી આર્થિક-ઔદ્યોગિક તથા ઉપભોક્તાવાદી સંસ્કૃતિએ પણ યુવાનોમાં વ્યક્તિવાદી ચિંતન પદ્ધતિને પ્રભાવી રૂપે વિકસિત કરી છે. યુવાનોનો એક વર્ગ એવો પણ છે, જે આધુનિકતાના નામે પશ્ચિમની સંસ્કૃતિનો ભોગ બન્યો છે.

આ સંસ્કૃતિએ ભારતીય સમાજમાં પૈસાનું મહત્વ વધારીને માનવીનું મહત્વ ઓછું કરી નાંખ્યું છે. યૌન સ્વેચ્છાચાર, અપરાધ તથા ઝેમરના મૃગજળમાં ફસાયેલો યુવાન વર્ગ પાયાની સમસ્યાઓથી પણ અજાણ છે. ભોગવિલાસની આ સંસ્કૃતિએ યુવાનોને કુટુંબ, સમાજ તથા રાષ્ટ્ર પ્રત્યે બેજવાબદાર બનાવી દીધા છે.

રાષ્ટ્રીય અપરાધ બ્યુરોના તાજેતરના રિપોર્ટ પણ યુવાનોમાં વધી રહેલ ગુનાહિત તથા નશાની પ્રવૃત્તિની પુષ્ટિ કરે છે. માનસિક અશાંતિ તથા બેરોજગારીઓથી ત્રાસેલા યુવાનો નશામાં ડૂબીને જીવનના યથાર્થને ભૂલી જવા માગે છે. શરૂઆતમાં નશો રાહત તો આપે છે, પરંતુ ધીરે ધીરે એનું પરિણામ ગંભીર થતું જાય છે. નશાની સાથે જ યુવાનો અન્ય બુરાઈઓ જેવી કે ચોરી, હિંસા, વગેરેનો ભોગ બની જાય છે અને સમાજની મુખ્ય ધારાથી કપાતો જાય છે.

યુવાનોના આ પતન માટે દેશની રાજનૈતિક વ્યવસ્થા મહદંશે જવાબદાર છે. ધર્મ, જાતિ, ભાષા તથા વિસ્તારના નામે યુવાનોને પથભ્રષ્ટ કરી તેમનો ખોટી રીતે લાભ લેવો એ અહીંની રાજનીતિનું એક વિભિન્ન અંગ બની ગયું છે. યુવાશક્તિની મદદથી સત્તા પ્રાપ્ત કર્યા પછી એ રાજનૈતિક પક્ષો જ પછીથી વિભિન્ન મંચ પરથી યુવાનોને રાજનીતિથી દૂર રહેવાની સલાહ પણ આપે છે.

એક સમયે ભારતીય શિક્ષણ દ્વારા યુવાનોનું ચરિત્ર નિર્માણ થતું હતું. પોતાની જાતને સમજવાનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થતું હતું, પરંતુ આજે શિક્ષણનો ઉદ્દેશ્ય કોઈ પણ રીતે ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરવાનો જ રહી ગયો છે.

વર્તમાન શિક્ષણપદ્ધતિના સ્વરૂપમાં સંપૂર્ણ પરિવર્તનની વાત અવશ્ય કરવામાં આવે છે, પરંતુ શિક્ષણ સાથે સંબંધિત જે કાર્યક્રમો તૈયાર કરવામાં આવે છે, તે આ જ શિક્ષણ પદ્ધતિને વધારે બળવાન બનાવે છે. આઝાદી પૂર્વે અનેક રાષ્ટ્રીય નેતાઓએ શિક્ષણને સંસ્કારનો આધાર માનીને શિક્ષિતોમાં આત્મવિશ્વાસ જાગૃત કરવાનો પ્રયાસોને એટલી હદે ભુલાવી દેવામાં આવ્યા છે કે શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં નૈતિક શિક્ષણનો પાઠ્યક્રમ અનિવાર્ય આવશ્યકતા બની ગઈ છે.

આજનો યુવાન વર્ગ પાઠ્યક્રમમાં ઘણા નવા વિષયો ભણી રહ્યો છે. નવીન વૈજ્ઞાનિક તથા ટેકનિકલ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી રહ્યો છે. જુદા જુદા નવીન સાંસ્કૃતિક તથા સામાજિક રીતભાતની અસર પણ તેના પર ઝડપથી થઈ રહી છે, જે તેમના માટે ખૂબ આકર્ષક પણ છે.

મહાપુરુષોના પ્રેરક પ્રસંગોને પાઠ્યપુસ્તકોમાંથી કાઢીને કર્તવ્ય, બહાદુરી, ઈમાનદારી તથા ત્યાગથી રહિત પાઠ્યક્રમ યુવાન મનને આદર્શોથી દૂર લઈ જશે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં યુવાન વર્ગનું ભ્રમિત થવું સ્વાભાવિક છે.

બધા એક આદર્શની શોધમાં હોય છે અને એ સ્વાભાવિક છે કે સૌ પ્રથમ એની શોધ આપણાં ઘર-કુટુંબ તથા આસપાસના પરિસરથી શરૂ થાય છે. આવી સ્થિતિમાં તેમની સામે વાલીઓ અને પરિચિતો દ્વારા બેવડા ધોરણો અપનાવવાં તથા કથની અને કરણીમાં ભિન્નતા, યુવાન સંવેદનશીલ હૃદયને ખૂબ ઊંડો ઘા આપી જાય છે. એવું નથી કે આજનો યુવાન સંઘર્ષશીલ નથી અથવા તે પરિસ્થિતિઓ સાથે લડવાની ક્ષમતા અને હિંમત ધરાવતો નથી. વાસ્તવમાં તે પહેલાંના યુવાનો કરતાં વધારે પ્રભાવશાળી રીતે પોતાનું કાર્ય કરી શકે છે. બસ જરૂર છે તેમની સામે સાચા આદર્શ પ્રસ્તુત કરવાની.

વહીવટ સ્તરે પણ આ સમયે એક એવી રાષ્ટ્રીય યુવાન નીતિની અને તેના પર અમલ કરવાની જરૂર છે, જે દિશાહીન થઈ ગયેલ યુવાન પેઢીને ફરીથી તેના સાચા લક્ષ્ય તરફ વાળી શકે. એક એવી નીતિ જે યુવાનોની ઊર્જાને નકારાત્મક પ્રવૃત્તિઓમાં બરબાદ થવામાંથી બચાવે, તેને સકારાત્મક રચનાત્મક કાર્યોમાં ખર્ચવા માટે પ્રેરિત કરે. સંવેદનાઓથી છલોછલ ભરેલા યુવાન મનની માત્ર ત્રુટિઓ પર ધ્યાન આપવાના બદલે એમની સમસ્યાઓ પર પણ પૂર્વગ્રહથી મુક્ત થઈને વિચાર થવો જોઈએ.

યુવાવસ્થા માનવજીવનનો વસંતકાળ હોય છે. આ એક એવો સમય હોય છે, જ્યારે વિધાતાએ આપેલ બધી શક્તિઓ સહસ્રધારા બનીને વહેવા લાગે છે. જ્યારે પ્રત્યેક મન ઉમંગ અને ઉત્સાહથી પરિપૂર્ણ હોય છે, ત્યારે કંઈક કરી બતાવવાની ઇચ્છા હોય છે. આજે પણ રાષ્ટ્ર યુવાચેતાના એક સ્વરોને શોધી રહ્યું છે, જેના દ્વારા સમગ્ર ક્રાંતિ તથા નૂતન ઇતિહાસની રચનાનું ગાન પ્રસ્ફુટિત થશે.

નવી અને જૂની પેઢીનો સંઘર્ષ :

આ સંક્રાંતિકાળમાં જ્યારે નવી અને જૂની પેઢી એક સાથે સમાંતર રૂપે ચાલી રહી છે, ત્યારે બંનેમાં સામંજસ્ય, એકતા, પરસ્પર સહકાર, સ્નેહ અને સહૃદયતાનું વાતાવરણ બનાવવું આવશ્યક છે, આ માટે બંને પક્ષોએ પોતપોતાના દૃષ્ટિકોણમાં થોડુંઘણું પરિવર્તન કરવું જ પડશે. જૂની પેઢીએ સમય અનુસાર પોતાને ઢાળવી પડશે અને નવી પેઢીને એક હૃદ સુધી તેમની ઇચ્છા મુજબ રહેવાની છૂટ પણ આપવી પડશે. નવી પેઢીની જીવન જીવવાની રીતભાતમાં બિનજરૂરી દખલગીરી પણ કરવામાં ન આવે.

ખાસ કરીને વ્યક્તિગત જીવનની વાતોમાં તો બને ત્યાં સુધી ધ્યાન આપવું જ ન જોઈએ. જ્યાં નવી વહુના જીવનની નાની-મોટી વાતો પર ટીકા-ટિપ્પણ કરવામાં આવે છે, નિંદા થાય છે, તેમના જીવનની સ્વાભાવિક વાતો અને માનવીય અધિકારો પર ઘા કરવામાં આવે છે ત્યારે સહજ રીતે સંઘર્ષ અને કંકાસ તથા અશાંતિની આગ ભડકી ઊઠે છે.

નવી પેઢીના યુવાન યુવતીઓએ પણ વૃદ્ધજનો પ્રત્યેના કર્તવ્યો, જવાબદારીઓ, આદરભાવ અને શિસ્ત માટે સતર્ક તથા સાવધ રહેવું જોઈએ. થોડું ઘણું શાબ્દિક જ્ઞાન અને માનસિક વિકાસના બળે ગર્વ કરીને વૃદ્ધજનોના લાંબા અનુભવો તથા વ્યાવહારિક જીવનની નક્કર શીખ પ્રત્યે ઉપેક્ષા કરવી જોઈએ નહિ. આદર અને અનુશાસનથી તેઓ વૃદ્ધજનોના અનુભવો અને વ્યાવહારિક જ્ઞાનથી જીવનમાં વધારે પ્રગતિ કરી શકે છે. આદર-સત્કાર, અનુશાસન અને સહિષ્ણુતા દ્વારા તેઓ વૃદ્ધજનોનું હૃદય સહજતાથી જીતી શકે છે. નવી સભ્યતા જે અત્યારે માનવજીવનના વ્યાવહારિક - ક્રિયાત્મક પાસાઓ પર સાચી ઠરી શકી નથી, તેના બાહ્ય માળખા પર મોહિત થઈને પુરાતન વ્યવસ્થા તથા નિયમ-મર્યાદાઓને ઊખાડી ફેંકવાં એ મોટી ભૂલ થશે. અસુરક્ષિતતા અને અનિશ્ચિતતાનો રસ્તો પકડવો તેને શાણપણ કહી ન શકાય. પુરાતનના સહકારથી તેના તથ્યોની કસોટી પર નવાને કસીને તેને ઉપયોગી બનાવવાનું કામ પૂરું થાય પછી જ તેને છોડી શકાય છે. આ જ કામની જવાબદારી નવી પેઢી પર છે અને તે છે પુરાતન અને નવીનના સંયોગથી યોગ્ય પથનું નિર્માણ કરવું.

સંઘર્ષનું સરળ સમાધાન સમન્વય છે. 'લે' અને 'આપ' ની સમજૂતીની નીતિ દ્વારા ક્લેશ-કલહની ઘણી ગૂંચો ઉકેલી શકાય છે.

બંને થોડું થોડું ઝૂકી જાય તો મિલનનું એક કેન્દ્ર સહજ મળી જાય છે. નવી પેઢીએ ભારતીય પરંપરાનું મૂલ્ય અને મહત્વ સમજવું જોઈએ, જેથી શિસ્ત, સભ્યતા અને સામાજિક સુરક્ષાની બહુમૂલ્ય મર્યાદાઓમાં રહીને તેને શાંતિ, વ્યવસ્થા અને પ્રગતિનો યોગ્ય અવસર પ્રાપ્ત થતો રહે. આની સાથે સાથે જૂની પેઢીએ પણ બાળકોના સ્વભાવ અને ચરિત્ર પર જ વિશેષ ધ્યાન આપવું જોઈએ. તેઓ પહેરવા-ઓઢવાની આધુનિક રીતો અપનાવે છે તો તેમના પર એટલું નિયંત્રણ પણ ન કરવું જોઈએ. જેથી તેઓ વિરોધી, વિદ્રોહી, ઉપદ્રવી કે અવજ્ઞાકારી રૂપે સામે આવે. આ બાબતે થોડી ઢીલ રાખવામાં જ શાણપણ છે.

સ્વભાવ, વિચાર, પરંપરાઓની આસ્થા, દૃષ્ટિકોણની સાથે સાથે જૂની અને નવી પેઢીના સંઘર્ષનું એક કારણ માનવજીવનમાં વધતી સંકુચિતતા તથા સંકીર્ણતા પણ મુખ્ય છે. વિજ્ઞાનની સાથે સાથે મનુષ્યની ગતિ દૂર-દૂર સુધી શક્ય બની, પરંતુ તે જ પ્રમાણમાં તેનું હૃદય સંકુચિત અને સંકીર્ણ બની ગયું.

નવી પેઢીની વૃત્તિ પોતાના લાભ સુધી સીમિત થવા લાગી છે, પોતાનું સુખ, પોતાનો આરામ અને પોતાનો લાભ. પોતાપણને અને પોતાના લાભને પ્રાધાન્ય આપનારાઓને અસમર્થન, જરાજીર્ણ, અકર્મણ્ય તથા વૃદ્ધજનોનું કામ વિના ખાલી બેસી રહેવાનું ગમતું નથી. રોગગ્રસ્ત, અંધ કે અપંગ બની જાય ત્યારે વૃદ્ધજનોનું જીવન વધારે મુશ્કેલ બની જાય છે.

દીકરા-વહુ દ્વારા થતો તિરસ્કાર અને અનાદર ઓછો કષ્ટદાયક હોતો નથી. બીજી તરફ વૃદ્ધજનો પણ માનસિક શિથિલતાના કારણે ચીડાઈને નિંદા કરે છે અને ગાળો સુધ્યાં આપતા હોય છે. મોટા ભાગનાં ઘરોમાં આ સંઘર્ષ ચાલતો રહે છે.

વૃદ્ધજનો તથા જૂની પેઢીના લોકો નવી પેઢી માટે માથાનો દુખાવો બની ગયાં છે, તેમને જીવન નિર્વાહની ચિંતા પણ છે.

આના નિવારણ માટે બંને પક્ષોએ વિવેકયુક્ત પગલાં ઉઠાવવા જોઈએ. જેમણે પોતાનું સ્વસ્વ લૂંટાવીને લાડપ્યાર સાથે નવી પેઢીના નિર્માણમાં ફાળો આપ્યો, તે વૃદ્ધજનોને ભલે તેઓ વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે ગમે તે હાલતમાં હોય, પરંતુ દેવતાઓની જેમ સેવાપૂજા કરીને તેમને સંતુષ્ટ રાખવા જોઈએ. તેમની સુખ સગવડનું ધ્યાન રાખવું, પોતે કષ્ટ સહીને પણ તે પૂર્ણ કરવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. ઋષિઓએ ‘માતૃદેવો ભવ’, ‘પિતૃદેવો ભવ’ ‘આચાર્ય દેવો ભવ’ નો સંદેશ આ જ અર્થમાં આપ્યો હશે. બીજી બાજુ વૃદ્ધજનોએ પણ જીવનમાં એવી તૈયારી રાખવી જોઈએ,

જેથી તેઓ નવી પેઢી માટે ભારરૂપ તિરસ્કારનું કારણ ન બને, પરંતુ પોતાના જીવનના નક્કર અનુભવયુક્ત શિક્ષણ અને યોગ્યતાથી નવી પેઢીને જીવનયાત્રાનો સાચો માર્ગ બતાવે. આ માટે જ વાનપ્રસ્થ અને સંન્યાસનો નિયમ બનાવવામાં આવ્યો હતો.

એમાં જૂની પેઢી નવી પેઢીને તેમના જ્ઞાન તથા અનુભવોથી માનવમાત્રને સાચું શિક્ષણ આપીને, સદ્જ્ઞાનની પ્રેરણા આપીને પ્રગતિ અને કલ્યાણ તરફ અગ્રેસર કરતી રહી છે, ઘરમાં ખાટલે પડ્યા રહેવું, દીકરા-વહુના વાક્યદંશથી પીડિત થવું, તેમના સ્વતંત્ર જીવનમાં બાંધારૂપ બની ખટકતા રહેવું અને મોહગ્રસ્ત બનીને દિવસે દિવસે બાળકોમાં લિપ્ત રહેવું તે માનવજીવનની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ વૃદ્ધાવસ્થાનું અપમાન કરવા જેવું છે. આનાથી જીવનમાં દુઃખ, અશાંતિ તથા ઉત્કૃષ્ટતાનો કોઈ માર્ગ હોય તો તે આપણા પૂર્વ મનીષીઓએ જે સૂચવ્યો હતો એ જ છે.

घरना बंधन स्वजनोनो मोह, आसक्ति तथा वस्तुओना आकर्षणथी मुक्त
थईने वानप्रस्थ के संन्यासी जिवन विताववुं तथा पोताना ज्ञान, अनुभव अने
योग्यताथी जन-समाजने सायो मार्ग बताववो अेमां ज जूनी पेढीना जिवननो
सदुपयोग छे.

युवानो, ठीठो !

युवको ! तुम हो युग निर्माता, तुम ही सब कुछ कर सकते हो । तुम ही दुनिया
को याहो तो सुख-सौरभ से भर सकते हो ॥

अतुल वैभव के दाता तुम हो, जग को सब कुछ दे सकते हो ।

भुज-दंडो की पतवारों से युग की तरणी भे सकते हो ।

आज परिक्षा है साहस की, युग तुमसे अनुदान मांगता । युवको ठीठो, आज
युग तुम से युवा शक्ति अभियान मांगता ॥

इठिवाड की परंपराओ से तुमको टकराना होगा । जर्ण-शीर्ण मत-मतांतरो से
अपना पिंड छुडाना होगा ॥

जन-जिवन में नव जिवन के तुम ही प्राण डूंक सकते हो । नव युग के निर्माण
कार्य में यश के भागी हो सकते हो ॥

ईसीदिये संसार आज है, यौवन की पहचान मांगता । युवको ठीठो, आज युग
तुम से युवा शक्ति अभियान मांगता ॥

तुम बदलो तो युग बदलेगा, ईसमें तो संदेह नहीं है । प्रभु का अटल विधान
यही है, यह भी निस्संदेह सही है ॥

હાં, તુમકો હી અબ નવ યુગ કે અગ્રદૂત બન જાના હોગા ॥

યહી ધર્મ હૈ આજ તુમ્હારા, ઈસકો અવશ્ય નિભાના હોગા ।

આજ સમય કી યહી માંગ હૈ, મહાકાલ ભી દાન માંગતા । યુવકો ઊઠો. આજ યુગ તુમ સે યુવા શક્તિ અભિયાન માંગતા ॥

તુમ આંધી સે લડ સકતે હો, તુકાં સે ટકરા સકતે હો ।

તુમ જીવન-સંગીત મૃત્યુ કે ઘર મેં, ધૂસકર ગા સકતે હો ।

તુમ સાહસ કે પુતલે, સાહસ કિસ મેં જો તુમકો લલકારે । ઈસ ધરતી કો સ્વર્ગ બનાને કી ક્ષમતા તુમ મેં હૈ પ્યારે ॥

તુમ નવયુગ કે વરદાની હો, યુગ તુમસે હૈ વરદાન માંગતા । યુવકો ઊઠો, આજ યુગ તુમ સે યુવા શક્તિ અભિયાન માંગતા ॥

-રાજકુમાર ભારતીય.

યુવાનો સજ્જનતા અને શાલીનતા શીખે

આજે કંઈક એવો ગંદો પવન ચાલી રહ્યો છે કે જેણે નવી પેઢીને ઉદ્ધત તથા ઉદંડ બનાવવાની ભયાનકતા ઊભી કરી દીધી છે. આપણાં હોશિયાર બાળકોમાંથી મોટાભાગનાં બાળકોમાં ઉદંડતા, અવજ્ઞા, ઉછાંછળાપણું તથા શિસ્તહીનતાની માત્રા ઘણી વધી ગઈ છે, જે ચિંતાની બાબત છે, એમાં દેશના દુર્ભાગ્યનો ખતરો છુપાયેલો છે. પરસ્પર છૂરાબાજી, શિક્ષકોની અવગણના, પરીક્ષામાં નકલ, ટિકિટ વગર મુસાફરી, છોકરીઓ સાથે અભદ્રતા, સિનેમાનો શોખ, સાજ-શણગારનું ખાટું ખર્ચ, ઉદ્ધત આચરણ, વાર્તાલાપમાં વિનય તથા શિષ્ટતાનો અભાવ વગેરે

કેટલાય દુર્ગુણો આપણાં હોશિયાર બાળકોમાં જોઈએ છીએ ત્યારે ભારે ચિંતા થાય છે કે આવા છીંછરા વ્યક્તિત્વ સાથે તેઓ કેવી રીતે તેમના ભવિષ્યને ઉજ્જ્વળ કરશે તથા આગામી દિવસોમાં તેમના ખભે જે જવાબદારી આવવાની છે, તેનો નિર્વાહ કેવી રીતે કરી શકશે.

જે નવયુવાનો પોતાનું સારું-ખરાબ સમજવાની સ્થિતિમાં નથી, એમણે ગાંઠ બાંધી લેવી જોઈએ કે સભ્ય સમાજના જવાબદારી નાગરિક હમેશાં પોતાના વ્યક્તિત્વને તેજસ્વી બનાવવા માટે પોતાના સ્વભાવમાં સતત સદ્ગુણોને સામેલ કરતા રહે છે. શિષ્ટતા જ લોકપ્રિય બનાવે છે. શિસ્તપ્રિય વ્યક્તિના અનુશાસનમાં જ બીજા લોકો રહે છે. સજ્જનોને જ શ્રદ્ધા મળે છે. સદ્ગુણી બીજાનું હૃદય જીતે છે અને દસે દિશાઓમાં તેમના પર સ્નેહ તથા સહકાર વરસે છે. જેણે આ રાજમાર્ગ અપનાવી લીધો છે. તેને જ મનસ્વી, તેજસ્વી અને યશસ્વી બનવાનો અવસર મળ્યો છે તથા જેઓ દુષ્ટતાના દુર્ગુણોમાં ફસાઈ ગયા, તેઓ થોડા સમય બીજાઓને ડરાવીને ક્ષણિક ધાક જમાવી શકે છે અને ડરાવી-ધમકાવીને અમુક હદ સુધી પોતાનું કામ પાર પાડી શકે છે, પરંતુ આ નાનકડી સફળતા અંતે ઘણી મોંઘી અને ભારે પડે છે. લોકોની નજરમાં જ્યારે વ્યક્તિત્વ ઊતરી ગયું અને ગુંડો કે ઉપદ્રવી માનવામાં આવ્યા ત્યારે સમજી લેવું જોઈએ કે સન્માન અને સહકારની સ્થિતિ પૂરી થઈ ગઈ. જીવનમાં પ્રગતિ અને શાંતિ માટે બીજા લોકોનો સદ્ભાવ અને સહકાર આવશ્યક હોય છે, પરંતુ આ બંને અનુદાન માત્ર સજ્જનોને મળે છે. આતંકવાદી અને ઉદ્ધત વ્યક્તિ કોઈના હૃદયમાં પોતાના માટે સ્થાન બનાવી નહિ શકે. તેમના માટે બધાની અંદર ધૂણા અને અવિશ્વાસ રહે છે. આવી વ્યક્તિ જીવનમાં કોઈ ઊંચું સ્થાન પ્રાપ્ત કરી શકતી નથી કે તેમને કોઈ મોટી સફળતા મળી શકતી નથી.

આપણા નવયુવાનોએ સમજી લેવું જોઈએ કે ધ્વંસાત્મક દુષ્પ્રવૃત્તિઓને, અશિષ્ટતાને તથા ઉછાંછળાપણાને અપનાવી લેવાનું અતિ સરળ છે. છીછરા સાથી અથવા ઉદ્ધત લોકો ઊગતી ઉંમરના ભોળા યુવાનોને આસાનીથી ગેરરસ્તે દોરી શકે છે, પરંતુ શાલીનતા અને સજ્જનતાનો અભ્યાસ કરાવવાનું તેમને ફાવતું નથી.

તેથી નીચલાં સ્તરના લોકોના પ્રભાવ તથા સાંનિધ્યથી દૂર રહેવું જોઈએ, નહિ તો તેમની મિત્રતા પોતાને ઉદંડ બનાવી દેશે અને એવી સ્થિતિ પેદા કરશે જેમાં પોતાની તેમજ બીજાની નજરોમાં આપણું વ્યક્તિત્વ નીચલાં સ્તરનું, હલકું, ક્ષુદ્ર બની જાય. આ સ્થિતિમાં જે ગયો તેના સૌભાગ્યનો સૂર્ય અને ઉજ્જ્વળ ભવિષ્ય અસ્ત થઈ ગયા એમ જ સમજવું જોઈએ. સભ્ય અને પ્રગતિશીલ દેશોના નવયુવાનો તેમના દેશોની સ્થિરતા તથા પ્રગતિમાં મોટો ફાળો આપી રહ્યા છે. તેમની પ્રવૃત્તિઓ રચનાત્મક દિશામાં લાગેલી છે. અભ્યાસમાં ગંભીર રુચિ લઈને તેઓ પોતાની યોગ્યતા વધારે છે. જેથી અવસર મળતાં પોતાની પ્રતિભાને કોઈપણ કસોટી પર સાચી સિદ્ધ કરી શકે.

જ્યારે આપણાં બાળકો દરેક સ્થળે માથાનો દુખાવો હોય છે. વાલીઓ નારાજ, શિક્ષણ દુઃખી, સાથી ક્ષુબ્ધ અને પોતે ઉદ્વિગ્ન. આ બધાનું કારણ એક જ છે - દુર્ગુણોનું પ્રમાણ વધી જવું. તાવ વધવાની જેમ મર્યાદાઓનું ઉલ્લંઘન કરવાની પ્રવૃત્તિ વધી જવી એ પણ ખતરનાક છે. આપણાં બાળકોનું ઉદ્ધત વર્તન જોઈને આપણે દુઃખ, પશ્ચાત્તાપ અને દુર્ભાગ્યની કલ્પના કરતા રહીએ, એવી સ્થિતિ આપણા સૌના માટે શરમજનક છે. જે હોય તે, પરંતુ આપણે આપણાં બાળકોને સમજાવવાનાં અને શીખવવાના દરેક કડવા-મીઠા ઉપાયો કરવા જોઈએ.

જેથી તેઓ સજ્જન, શાલીન, મહેનતુ અને સત્પથગામી બને, એમાં જ તેમનું અને આપણા સૌનું કલ્યાણ છે.

યુવાન સંન્યાસી સ્વામી વિવેકાનંદનો સંદેશ :

યુવાનો ! તમે બળવાન બનો, (શરીરથી, મનથી અને આત્માથી). દુઃખ ભોગનું એકમાત્ર કારણ દુર્બળતા છે. આપણે દુઃખી થઈ જઈએ છીએ, જાતજાતના ગુનાઓ કરીએ છીએ, કેમ કે આપણે દુર્બળ છીએ. આપણે દુઃખ ભોગવીએ છીએ, કેમ કે આપણે દુર્બળ છીએ. જ્યાં આપણને દુર્બળ કરી નાખતી કોઈ વસ્તુ નથી, ત્યાં નથી મૃત્યુ કે નથી દુઃખ.

બળ જ એક માત્ર આવશ્યક સંપદા છે. બળ જ ભવરોગની એકમાત્ર દવા છે. ધનિકો દ્વારા કચડવામાં આવતાં નિર્ધનો માટે બળ જ એકમાત્ર દવા છે. વિદ્વાનો દ્વારા દબાવવામાં આવતા અભણો માટે પણ બળ જ એકમાત્ર દવા છે. આપણે ઘણું રડી લીધું હવે વધારે રડવાની જરૂર નથી. હવે પોતાના પગ પર ઊભા થઈ જાવ અને મનુષ્ય બનો. આપણે મનુષ્ય બનાવનાર ધર્મ જ ઇચ્છીએ છીએ. આપણે મનુષ્ય બનાવનાર સિદ્ધાંત જ ઇચ્છીએ છીએ અને આપણે સર્વત્ર બધાં ક્ષેત્રોમાં મનુષ્ય બનાવનારું શિક્ષણ જ ઇચ્છીએ છીએ. માત્ર મનુષ્યોની આવશ્યકતા છે. બાકીનું બધું થઈ જશે , પરંતુ વીર્યવાન, તેજસ્વી, શ્રદ્ધાશીલ અને અંત સુધી કપટરહિત નવયુવાનો (ઉત્સાહી કાર્યકર્તાઓ) ની જરૂર છે. આવા સૌ નવયુવાનો દ્વારા સંસારના બધા ભાવ બદલી શકાય છે.

ઊઠો, સાહસિક બનો, વીર્યવાન બનો અને બધી આવશ્યક જવાબદારીઓ પોતાના ખભે ઉપાડો. એ યાદ રાખો કે તમે સ્વયં પોતાના ભાગ્યાના નિર્માતા છો.

તમે જે કાંઈ બળ કે મદદ ઇચ્છો, તે બધું જ તમારી અંદર વિદ્યમાન છે. વીરો ! એ વિશ્વાસ રાખો કે તમે જ બધું છો, મહાન કાર્ય કરવા માટે આ ધરતી પર આવ્યાં છો. ખાલી ધમકીઓથી ગભરાશો નહિ. ચાહે વર્ષપાત થાય તો પણ નીડર બનીને ઊભા થઈ જાવ અને કાર્યમાં લાગી જાવ.

તમે રડો છો શા માટે ? તમારામાં જ બધી શક્તિઓ સમાયેલી છે. પોતપોતાની સર્વશક્તિ સંપન્ન માનવ પ્રકૃતિને જગાડો, તમે જોશો કે આ આખી દુનિયા તમારા પગમાં આળોટવા લાગશે. આજે દેશને જરૂર છે સાહસ અને વૈજ્ઞાનિક પ્રતિભાની.

આપણે પ્રબળ પરાક્રમ, પ્રચંડ શક્તિ અને અથાક સાહસ ઇચ્છીએ છીએ. પાછળ જોવાની જરૂર નથી, આગળ, આગળ વધતા જાવ. આપણને અનંત શક્તિ, અસીમ ઉત્સાહ, અતૂટ સાહસ અને અવિચળ ધૈર્યની જરૂર છે, ત્યારે જ મહાન કાર્યો પૂરાં થશે.

આત્મવિશ્વાસ રાખો. તમે જ પૂર્વકાળમાં ઋષિ-મુનિ હતા. હવે માત્ર શરીર બદલીને આવ્યા છો. હું દિવ્ય ચક્ષુઓથી જોઈ રહ્યો છું કે તમારામાં અનંત શક્તિ છે. તે શક્તિને જાગૃત કરો. અરે ! મૃત્યુ જ્યારે અટળ છે, ત્યારે કીડા - મકોડાની જેમ મરવાના બદલે વીરોની જેમ મરવું સારું છે. આ અનિત્ય સંસારમાં બે દિવસ વધારે જીવિત રહીને પણ શું ફાયદો ?

‘ઈટ ઈઝ બેટર ટૂ નિયર આઉટ ઘેન ટૂ રસ્ટ આઉટ’ (કાટ લગીને ખતમ થઈ જવા કરતાં ઉપયોગી બનીને ઘસાઈ જવું વધારે સારું છે). જરાજીર્ણ થઈને થોડું થોડું ક્ષીણ થઈને મરવાના બદલે વીરોની જેમ બીજાના થોડાક કલ્યાણ માટે પણ લડીને તે જ સમયે મરી જવું શું સારું નથી ?

ઉત્સાહથી હૃદયને ભરી લો, બધી જગ્યાએ ફેલાઈ જાવ. નેતૃત્વ કરતી વખતે બધાના દાસ બની જાવ. નિઃસ્વાર્થી બનો અને ક્યારેય પણ અને મિત્રને પીઠ પાછળ બીજાની નિંદા કરતા સાંભળો નહિ. અનંત ધૈર્ય રાખો, બધી સફળતા તમારા હાથમાં આવશે. સતર્ક રહો, જે કાંઈ અસત્ય છે તેને પાસે આવવા ન દો. સત્ય પર મક્કમ રહો, બસ ત્યારે જ આપણે સફળ થઈશું. કદાચ થોડો વધારે સમય લાગે, પરંતુ આપણે અવશ્ય સફળ થઈશું. એ રીતે કામ કરો કે જાણે તમારામાંના દરેક પર બધું કામ આધારિત છે. ભવિષ્યની સદીઓ તમારા તરફ જોઈ રહી છે, ભારતના ભવિષ્યનો આધાર તમારા પર છે.

તમારામાંથી દરેકને મહાન બનવું પડશે – બનવું જ પડશે. જો તમારામાં આદર્શ માટે આજ્ઞાપાલન, તત્પરતા અને પ્રેમ, આ ત્રણ વાતો ટકી રહેશે તો તમને કોઈ રોકી શકશે નહિ.

ભારતમાતા પોતાની ઉન્નતિ માટે તેનાં શ્રેષ્ઠ સંતાનોનું પરાક્રમ ઇચ્છે છે. જે સાચા હૃદયથી ભારતીય કલ્યાણનું વ્રત લઈ શકે તથા જે તેને જ પોતાના જીવનનું એકમાત્ર કર્તવ્ય સમજે તેવા નવયુવાનો સાથે કાર્ય કરતા રહો. તેમને જાગૃત કરો, સંગઠિત કરો તથા તેમનામાં ત્યાગનો મંત્ર ફૂંકી દો. ભારતીય યુવાનો પર જ આ કાર્ય સંપૂર્ણ પણે નિર્ભર છે.

તમે કામમાં લાગી જાય, પછી જોશો કે તમારામાં એટલી શક્તિ આવશે કે તમે તેને સંભાળી નહિ શકો. બીજાના માટે રત્તીભાર વિચાર કરવાથી ધીરે ધીરે હૃદયમાં સિંહ જેવું બળ આવી જાય છે. તમને હું ખૂબ પ્યાર કરું છું, પરંતુ જો તમે બીજાના માટે મહેનત કરતા કરતા મરી પણ જાવ તો આ જોઈને મને ખુશી થશે.

साहसी चलनेवाले

मंजिल तक चलते ही रहना सतत, साहसी चलने वाले, रुक मत जाना पुण्य पंथ में
चाहे जितने शूल पडे हों ।

साहस की परिभाषा, केवल बिना रुके चलना होता है, तुझनों में सूरज जैसा बिना
बुझे जलना होता है ।

सत्य धर्म और भक्ति मार्ग पर चलकर जो मंजिल पाता है, सत्य प्रयास में जो मिट
जाता, विश्व उसी का यश गाता है ।

सख्ये मन से, सख्ये मानव, मानवता पर मिटने वाले, रुक मत जाना पुण्य पंथ में
चाहे जितने शूल पडे हों ।

महाबली मानव ने जल, थल, नल को जूता, जग जूता है, दुष्कर्मों से किंतु वही दुःख
के अगणित ओर पीता है ।

आओ मिलकर भूख, गरीबी और बीमारी को जुठला दें, मानव मानव, बाई-बाई
सबसे बडी यही गीता है ।

लाज छोडकर दीन-दुःभी पतितों को गले लगाने वाले, रुक मत जाना पुण्य पंथ में
चाहे जितने शूल पडे हों ।

नवयुग की पावन बेला में, नव निर्माण करेंगे साथी, भूले -भटके मानव मन में,
सात्विक भाव भरेंगे साथी ।

अंधकार अज्ञान मिटेगा, मानवता की पूजा होगी, सतयुग को आना ही होगा, सब
मिल कार्य करेंगे साथी ।

स्वार्ग छोड, परमार्थ मार्ग पर दुःख-सुख सहते चलने वाले, रुक मत जाना पुण्य पंथ
में चाहे जितने शूल पडे हों ।

-वेदप्रकाश अग्रवाल

જાગો શક્તિમાન યુવાનો

મનુષ્ય શું છે ? એક પાણીનો પરપોટો, પરંતુ જીવન અનંત છે, તેને એકવાર તમારા રૂપે પ્રકટ થવાનો અવસર મળ્યો છે, ક્યાંક તમે ચૂકી તો નથી રહ્યા ને ? દિવ્યતાને સંપૂર્ણ ગરિમા સાથે પ્રકટ થવા દો. ઋષિઓનાં સંતાનો ! ભારતમાતાના લાડકા સંપૂતો ! તમે મહાન છો. અમૃતત્વ તમારો પરિચય છે, ઊઠો અને લક્ષ્ય તરફ વધતાં રહો. જમાનો તમને ઊઠતા જોવા ઇચ્છે છે, પોતાનો રડતો ચહેરો ઉતારી ફેંકો, હસો કે જેથી દુનિયામાં ઉલ્લાસ ભરાઈ જાય, ખીલો કે જેથી જગ ખીલી ઊઠે, વેદોની ઋચાઓ અને ઉપનિષદોના ચિંતનની નિર્ઝરિણી તમારી અંદરથી ફૂટે, પ્રવાહિત થવા દો જીવનની ગંગાને જન જીવનના તાપ-સંતાપ મિટાવવા માટે. અમૃતપુત્રો ! તમારા જીવનની હવાને પ્રાણ વહેંચવા દો.

“તુમ ન જગોગે કૌન જગેગા – સ્વર્ગ ધરા કો કૌન કરેગા”

આજે મહાનાશનો શંખ વગાડતી અસુરતા માથે ચઢી બેઠી છે, સમગ્ર માનવતા વિકળ છે અને માનવી અનાસ્થાના સઘન અંધકારમાં ડૂબેલો છે, તેથી ઊઠો ! અને કાપી નાખો ભવબંધનોને તથા રાષ્ટ્રના હિત માટે સમર્પિત થઈ જાવ. જમાનો તમારી ગૌરવગાથા સુવર્ણ અક્ષરોમાં લખવા માટે પ્રતીક્ષા કરી રહ્યો છે, વેચાઉ ન બનો, શિક્ષણ, સ્વાસ્થ્ય અને પ્રતિભાને એ માટે વધારશો નહિ કે તમારું સારું મૂલ્ય મળી શકે. તમારો જન્મ તો આ ધરતી પર દૈવી યોજના અંતર્ગત થયેલો છે, તમે વહેંચવા માટે આવ્યા છો, વેચાવા કે ભોગવવા માટે નહિ, તમે સ્વયં તમારા ભાગ્યાના વિધાતા છો. ઋષિઓનાં સંતાનો ! હંમેશની જેમ ફરી એકવાર તમારા જાગરણ અને નવનિર્માણની જગતને આવશ્યકતા ઊભી થઈ છે.

“ઊઠો ચેતનાનાં નવાં ગીતો ગાવ – વધો નવસર્જનનો સંદેશ સંભળાવો.”

જ્યારે તમે જાગશો, દેવ બનશો ત્યારે આ જ ધરા સ્વર્ગધામ જેવી ગૌરવમયી બનશે. તમારો જન્મ જ આ ચંદન જેવી માટીમાં થયો છે. પોતાના સત્કર્મોની સુગંધને દસે દિશાઓમાં ફેલાવા દો, અને રોકશો નહિ. વેદોમાં કહ્યું છે – બળશાળી, સ્વસ્થ, તીવ્ર મેઘાશક્તિવાળા અને ઉત્સાહી યુવાનો જ ઈશ્વરની પાસે પહોંચે છે. તેજસ્વી વીરો ! તમારું ભવિષ્ય નક્કી કરવાનો આ જ સમય છે.

“પોતાનું મૂલ્ય સમજો અને વિશ્વાસ કરો કે તમે સંસારની સૌથી મહત્વપૂર્ણ વ્યક્તિ છો”.

ઇતિહાસ સાક્ષી છે કે યુવાનોની શક્તિ, સાહસ અને અદમ્ય ઊર્જાના સંકલ્પની મદદથી સદૈવ નવા-નવા યશ પ્રાપ્ત કર્યા છે. રાણા, શિવાજી, ભગતસિંહ અને ઝાંસીની રાણીના સમયના મંત્ર ભણો. હવે એકવીસમી સદીના ઉજ્જ્વલ ભવિષ્ય માટે તમારા સમગ્ર જીવનનું રૂપાંતર જરૂરી છે.

“ઉત્તિષ્ઠત જાગ્રત પ્રાપ્ય વરાન્નિબોધત”

(ઊઠો, જાગો અને જ્યાં સુધી લક્ષ્ય સુધી પહોંચી ન જાવ ત્યાં સુધી અટકશો નહિ.)

- સુંદર જીવન, સુંદર વિચારો સારો વ્યવહાર જોઈતો હોય તો સારો વ્યવહાર કરો.
- પોતાના જન્મદિવસ એક છોડ વાવો.
- હમેશાં હસો અને બીજાઓને હસાવો.
- કોઈના પ્રત્યે સ્નેહ દર્શાવતાં ખચકાશો નહિ.
- વિચારો ઉત્કૃષ્ટ રાખો અને નાની નાની ખુશીઓ ઊજવો.
- પરિચિત વ્યક્તિઓ પ્રત્યે સકારાત્મક તથા ઉત્સાહી બનો.
- ક્ષમાપ્રાર્થી અને ક્ષમાશીલ બનો.
- કોઈના અહેસાનનો ધન્યવાદ આપવાનું ભૂલો નહિ.
- વાતચીતમાં ‘કૃપા કરીને’ શબ્દનો વધારે ઉપયોગ કરો.

- મિત્રો તથા સગાંઓના જન્મ દિવસો પર શુભકામનાઓ અવશ્ય પાઠવો-બીજાઓના જન્મ દિવસ યાદ રાખો.
- બીજાઓનું સ્વાગત કરવાનું ભૂલો નહિ - પહેલાં સ્વાગત, પછી વાતચીત શરૂ કરો.
- દોષારોપણની ટેવ છોડી દો, પ્રશંસા કરવાની ટેવ પાડો. જીવનના પ્રત્યેક ક્ષેત્રની જવાબદારી સંભાળો બીજાની મદદ માટે હમેશાં તત્પર રહો.
- જીવનની સચ્ચાઈને સમજો. સુખી રહેવા માટે પોતાને પ્રેમ કરો.
- પોતાની ભૂલનો અવશ્ય સ્વીકાર કરો, ફરીથી ન કરો.
- કરેલા વાચદો અવશ્ય પૂર્ણ કરો. હમેશાં ઈમાનદાર રહો.
- ક્યાંય પણ સમય પહેલાં પહોંચો. લગનથી કામ કરો. દયાળુ બનો.
- પોતાની આવક પર આધારિત રહો.
- પ્રેમની શક્તિને ઓછી ન સમજો.
- જૂની મિત્રતા ટકાવી રાખો, ક્યારેય દગો ન કરો.
- પોતાના કાર્ય સ્થળને સ્વચ્છ રાખો.
- ઈર્ષ્યા દુઃખની જનની છે, તેનાથી બચો.
- ક્યારે મૌન રહેવું અને ક્યારે બોલવું તે જાણો.
- ફોન પર ઉત્સાહ અને વિનમ્રતાથી વાત કરો.
- નવા વિચારોનું સ્વાગત કરો.
- ઉત્કૃષ્ટતા તથા નિપુણતા માટે પ્રયત્ન કરો.

અહંકારથી બચો.

સૂર્યોદય પહેલાં જાગી જાવ, આત્મબોધની સાધના કરો, પોતાના જન્મનો ઉદ્દેશ્ય તથા સ્વરૂપનું ચિંતન કરો. એક દિવસનું જીવન તથા નવો જન્મમાનીને તેને સફળ બનાવવાની યોજના બનાવો.

જે હાથોથી પુરુષાર્થ કરી પોતાના ભાગ્ય તથા ભવિષ્યનું નિર્માણ કરવાનું છે, તેનાં દર્શન કરો. જે ધરતી પર યશ, વૈભવ અને કીર્તિ પ્રાપ્ત કરવાની છે, તેને પ્રણામ કરો.

તાંબાના વાસણમાં રાત્રે ભરી રાખેલું જળ પીઓ, ઉષાપાન કરો, દિવસમાં ત્રણથી ચાર લિટર પાણી પીઓ.

માતા-પિતા, ગુરુજન તથા વડીલોના ચરણસ્પર્શ કરીને પ્રણામ કરો.

શૌચ, દાઢી, મંજન તથા સ્નાન વગેરે માટે સ્વદેશી વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરો. દાંત, આંખ, નાક, કાન સહિત શરીરની સારી સફાઈ કરો, સ્નાન પૂર્વે ઋતુ અનુસાર માલિશ કરો.

પોતાનાં કપડાં સ્વયં ધુઓ.

સવારે અડધો કલાક ગાયત્રી મંત્રની કેસેટ વગાડો. ઘરમાં નક્કી કરેલા દેવસ્થાને પૂર્વાભિમુખ બેસીને ગાયત્રી ઉપાસના કરો. ઓછામાં ઓછા ૧૦૮ મંત્રજપ, ઊગતા સૂર્યનું ધ્યાન, ચાલીસા પાઠ, શાંતિપાઠ તથા સૂર્યને અર્ધ્યદાન આપો.

નિયમિત તુલસીનું સેવન કરો.

પવનમુક્તાસન, પ્રજ્ઞાયોગ તથા નિત્ય પ્રાણાયામ કરો.

અંકુરિત અનાજ તથા ઋતુ મુજબનાં ફળોનો નાસ્તો કરો.

ચા-કોફીનો ત્યાગ કરો

ઓફિસ, વિદ્યાલય જતા પહેલા બચેલા સમયનો બગીચાનું કામ, લેખન, વાંચન, સંગીત અથવા સેવા કાર્યમાં ઉપયોગ કરો.

નક્કી કરેલા સમયે મનોયોગપૂર્વક શુદ્ધ, સાત્વિક તથા સુપાચ્ય ભોજન ખૂબ ચાવી-ચાવીને કરો. વચ્ચે પાણી ન પીઓ. મરચાં, મસાલા, તેલ, ફાસ્ટફૂડ તથા વાસી ભોજનથી બચો. એક કલાક પછી પર્યાપ્ત પ્રમાણમાં સાદું પાણી પીઓ.

ભોજન પછી મૂત્રત્યાગ કરો.

પોતાના કાર્યક્ષેત્રને આનંદદાયક બનાવો. સંપૂર્ણ તત્પરતા તથા ઈમાનદારીથી કર્મની પૂજા તથા 'યોગઃકર્મસુ કૌશલમ' ના ભાવથી કામ કરો. પરિશ્રમ સફળતાની ચાવી છે, તેથી મહેનતથી ભાગશો નહિ. આળસ અત્યંત ઘાતક શત્રુ છે.

પોતાનું કાર્ય સ્વયં કરવામાં ગૌરવ અનુભવો, બીજા પર નિર્ભરતાનો ત્યાગ કરો, સ્વાવલંબી બનો, શક્ય હોય ત્યાં સુધી બીજાની મદદ ન માગો.

લોકો શું કહે છે તેની ચિંતા ન કરો. શું કરવું જોઈએ તેના પર વિચાર કરો. નીતિ, ધર્મ, મર્યાદા તથા સંસ્કૃતિને અનુરૂપ આચરણ કરો.

ચિંતનને વિધેયાત્મક (પોઝીટીવ) બનાવો. નકારાત્મક ચિંતનથી બચો.

નાની નાની ખુશીઓના અવસર શોધો અને તેના આનંદ ઉઠાવો.

સતત શીખવાની વૃત્તિ વિકસિત કરો. હમેશાં કંઈક નવું (ભાષા, કલા વગેરે) શીખવાનો ક્રમ બનાવો.

જીવન માત્ર આજે છે, કાલ કોણે જોઈએ, માટે આવતી કાલ પર કામને ન ટાળો.

युवाकों से

उठो तुमको धरित्री का नया शृंगार करना है ।
उठो तुमको विमल कर्तव्य का भंडार भरना है ॥
उठो तुमको नये संकल्प की लैरी बजाना है ।
उठो तुमको नये निर्माण के जौहर दिखाना है ॥
तुम्हारी बाहुओं में शक्ति का सागर मचलता हैं ।
तुम्हारी गर्जना से भूधरों का दिल दहलता हैं ॥
तुम्हारे कर गहन विस्तार नभ का नाप, लेते हैं ।
तुम्हारे पग अटल गहराईयों को भांप लेते है ॥
दिखा दो त्याग की, बलिदान की संसार को ज्वाला ।
सबल कर में सजालो, सुयश, की सम्मान की माला ॥
हठीली प्यास रेगिस्तान की मिलकर बुझाओ तुम ।
कठिन कर्मस्थिता का पाठ जन जन को पढाओ तुम ॥
हटा लो आवरण अब जागरण के गीत गाओ तुम ।
युवक हो शुष्क पतञ्जर में नया मधुमास लाओ तुम ॥
करो दोनो करों से आज तुम श्रम देव की पूजा ।
तुम्हारे सामने है शेष कोई लक्ष्य क्या पूजा ?
चलाओ हल कुदाली दैत्य कुष्ठ का विष पचा डालो ।
स्वयंवर भेत में रानी इसल का तुम रचा डालो ॥

अभी आया नहीं है देश में आराम का मौसम । अभी तो छेडना बाकी सभी को काम का सरगम ॥

अभी तो कारखानों में नया ज़ुवन जगाना है । अभी तो ખेत में ખलिहान में मोती उगाना है ॥

अभी करना हिमालय का तुम्हें निज रक्त से तर्पण । अभी करना तुम्हें निज मातृ-भू को प्राण धन अर्पण ॥

अभी तो दांत हिसक बेडियों के तोडना बाकी । अभी तो आंख भूनी नाग की है ड़ोडना बाकी ॥

यभा दो शत्रु को ँस देश की तलवार का पानी । नहीं अब तक लुटेरों ने हमारी शक्ति पहचानी ॥

... रामभरोसे गुप्त 'राकेश

युवा आह्वान

उठो ! सिंहे ! सपूतो !! लाडलो !!! नवयुग बुलाता है ।

निरभती संस्कृति अब उद्धार करने कौन आता है ॥

तुम्हीं ने धर्म को हर वक्त मिटने से बचाया है ।

युने दीवार में बच्ये न फिर भी सिर जुकाया है ॥

तुम्ही ने अस्थियां दी और दानवता मिटाई थी ।

बढा जब पाप, तो फिर स्वर्ण की लंका जलाई थी ॥

बनी है वंदिनी फिर से, सभे ! निज संस्कृति-सीता ।

निरभती रात-दिन कब मुक्ति का संदेश आता है ॥

निरभती संस्कृति अब उद्धार करने कौन आता है ।

भागीरथ हो तुम्हीं, जो ज्ञान की गंगा बहा लाये ।
पडे मृतप्राय थे जो, पुनः उनमें प्राण सरसये ॥
वही है शक्ति, वही है चेतना, वही वीर बाना है ।
हुँ है सुप्त जो सामर्थ्य, बस उसको जगाना है ॥
हुँ परिव्याप्त जडता पुनः, जन-मन में सगरसुत-सी ।
उसे श्रम साधना कर, कौन भागीरथ मिटाता है ॥
निरभती संस्कृति अब उद्धार करने कौन आता है ।
उहो वीरो ! कि तुम को युग नया निर्माण करना है ।
सुकृति से, ज्ञान से फिर सभ्यता की मांग लरना है ।
यह जो रंग पश्चिम का उसे तुम पोंछ डालो प्रिय ॥
हमारी मान्याये गिर रही, उनको संभालो प्रिय ॥
पुनःश्रवण नया हो आस्था को, त्याग निष्ठा को ।
बनो वह रवि-जगत के प्राण जो सोये जगाता है ॥
निरभती संस्कृति अब उद्धार करने कौन आता है ।

-माया वर्मा.

युवाशक्तिने प्रेरित तथा सुनियोजित करवानुं अभियान चाले

नवी पेढी पासे हमेशां अपेक्षाओ राभवामां आवती रही छे अने हमेशां राभवामां आवशे. आज पण तेमनी पासे दरेक असङ्गलताने सङ्गलतामां बदलवानी, दरेक अव्यवस्थाने व्यवस्थामां बदलवानी अपेक्षाओ राभवामां आवी रही छे, परंतु आ परिवर्तन माटे तेमने कंईक आपवुं जोईये.

आ विशे घोर उपेक्षा सेववामां आवे छे. आ वात बले अटपटी लागे, परंतु स्वस्थ समीक्षाना क्रममां आने नकारी के भोटी ठरावी शक्य नहि.

તેમના શિક્ષણ માટે શિક્ષણ સંસ્થાઓની સંખ્યા વધારવામાં આવી રહી છે, પરંતુ આ સંસ્થાઓ તેમના મૂળ પ્રયોજનની પૂર્તિ કેટલા અંશે કરી શક્યા છીએ. એ તરફ કોઈ ધ્યાન આપવા માંગતું નથી. એમની પાસેથી સુંદર જીવનની અપેક્ષા તો રાખવામાં આવે છે, પરંતુ જીવનની સૂક્ષ્મ વાતો અને વાસ્તવિકતાઓ સમજાવવા માટે નથી શિક્ષક તૈયાર કે નથી વાલીઓ તૈયાર. એમની પાસે સંયમશીલતાની આશા રાખનારાઓ તેને અનુરૂપ ઉદાહરણ તથા વાતાવરણ પ્રસ્તુત કરવાની હમેશાં ઉદાસીન રહે છે.

તેમની શક્તિનો મનમાન્યો ઉપયોગ કરી લેવાનો બધાને ઉત્સાહ છે, પરંતુ તેમનું 'મન' ઠીક કરવામાં કોઈને રસ નથી.

આ દેશના અનુગમન માટે તેમને ઘણા ઉપદેશ આપવામાં આવે છે. પરંતુ જો તેઓ એ માર્ગ પર ચાલવા ઇચ્છે તો તેમને સાથ આપવા માટે કોઈ તૈયાર થતું નથી. આવા અનેક ઉદાહરણો સામે દેખાય છે, જેમાં એ કટુ સત્ય સ્વીકારવું પડે છે, કે નવી પેઢી પાસેથી જેટલી અપેક્ષાઓ રાખવામાં આવે છે, જેટલી જ ઉપેક્ષા વ્યાવહારિક પક્ષે તેમના પ્રત્યે સેવવામાં આવે છે.

તેમની હિતની કામના કરનારા ઘણા છે, પરંતુ તેમના હિત માટે યોગ્ય લોકો તૈયાર થતા નથી. આ અભાવ દૂર કરવો પડશે, ત્યારે જ નવી પેઢી દ્વારા પ્રગતિના સ્વપ્ન સાકાર થઈ શકશે.

યુવાશક્તિને દિશાબદ્ધ કરવા સચોટ સૂત્ર

યુવાશક્તિને દિશાબદ્ધ કરવા માટે કેટલાંક સચોટ સૂત્રો સાથે ચાલવું પડશે. જે સૂત્રો પરિજનો સાથે ગહન વિચાર વિનિમય બાદ ઉભરાયાં છે, તે આ પ્રમાણે છે.-

- દરેક સંગઠનમાં કેટલીક વ્યક્તિઓ -જૂથોને આ કાર્ય માટે પસંદ કરવામાં, તૈયાર કરવામાં અને તેનો અમલ કરવા માટે લગાડવામાં આવે.

- શાળાઓના માધ્યમથી નવી પેઢી સાથે સીધો સંપર્ક બનાવવાનું સુગમ અને પ્રભાવી થઈ શકે છે. પરિજન શિક્ષકો, વિદ્યાલયો અને વ્યવસ્થા સમિતિઓના સહકાર લઈને અભિયાનની રૂપરેખા બનાવી શકે છે. અન્ય યુવા સંગઠનો સાથે પણ તાલમેળ બેસાડવામાં આવે.

-આંદોલનનું સ્વરૂપ આધ્યાત્મિક-રાષ્ટ્રીય હોવું જોઈએ. દરેક સંપ્રદાય અને વર્ગના યુવાનોને તેની સાથે જોડવામાં આવે. વ્યક્તિત્વ વિકાસનાં ચાર સૂત્ર જોડવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

ચાર સૂત્ર : નવી પેઢીને પ્રેરિત કરવાની છે કે તેઓ (૧) સ્વસ્થ (૨). શાલીન (૩) સ્વાવલંબી તથા (૪) સેવાભાવી બનવાનો પ્રયાસ કરે. આ માટે સૂત્ર આપી શકાય છે

- ✓ સ્વસ્થ યુવા – સબળ રાષ્ટ્ર,
- ✓ શાલીન યુવાન – શ્રેષ્ઠ રાષ્ટ્ર,
- ✓ સ્વાવલંબી યુવાન – સમૃદ્ધ રાષ્ટ્ર,
- ✓ સેવાભાવી યુવાન : સુખી રાષ્ટ્ર

૧: સ્વાસ્થ્ય :-

યુવાનોને નિયમિત દિનચર્યા, વ્યાયામ, આહાર-વિહારનો સંયમ તથા જૂથ ભાવના માટે તૈયાર કરવામાં આવે.

ભારતીય સંસ્કૃતિ સમગ્ર સ્વાસ્થ્યની પક્ષધર છે. વિશ્વ સ્વાસ્થ્ય સંગઠને (WHO) વિધેયાત્મક સ્વાસ્થ્ય પરિભાષિત કર્યું છે – “આ શારીરિક, માનસિક, સામાજિક તથા આધ્યાત્મિક સ્તરે હિતપ્રદ સ્થિતિ છે.” જો યુવાનો આ પ્રકારના સ્વાસ્થ્ય પ્રત્યે જાગરૂક અને પ્રયત્નશીલ રહે તો તે સુખી જીવનના હકદાર બનશે તથા રાષ્ટ્ર પણ દરેક દૃષ્ટિએ સબળ/સમર્થ બની શકશે.

આથી દરેક યુવાન પ્રયાસ કરે કે -

રહેણી કરણી, ખાનપાન અને સ્વાસ્થ્ય સિદ્ધાંતો અનુકૂળ બને.

આ દૃષ્ટિએ સંયમો (ઈન્દ્રિય સંયમ, અર્થ સંયમ, સમય સંયમ તથા વિચાર સંયમ) નો અભ્યાસ ઉત્તરોત્તર વધતો રહે.

વ્યાયામ તથા પ્રકૃતિ સાથે સહગમનનો ક્રમ ટકાવી રાખે.

ઉપર્યુક્ત ક્રમો અપનાવવાની સાથે પ્રભાવ ક્ષેત્રના સાથીઓના જીવનમાં પણ એમને સામેલ કરવા તથા વિકસિત કરવાનો પ્રયાસ કરે.

ર: શાલીનતા

યુવાન વર્ગમાં સજ્જનતા, સુસંસ્કાર, સ્વચ્છ મન અને નિર્વ્યસની થવાનાં સૂત્રોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે. જીવનમાં સાધનાનું મહત્વ પણ સમજાવવામાં આવે.

શાલીનતાના અભાવે શક્તિઓ ભટકતી-વિખરતી અને અનિષ્ટકારી પ્રયોજનોમાં જોડાતી જોવા મળે છે. આથી વ્યક્તિ અને રાષ્ટ્રમાં સામર્થ્યનો વિકાસ કરવાની સાથે શાલીનતાનો પણ વિકાસ કરવો જરૂરી છે.

પૂજ્ય ગુરુદેવે કહ્યું છે - “શાલીનતા વિના મૂલ્ય મળે છે, પરંતુ તેનાથી બધું ખરીદી શકાય છે.” ઈશ્વરે મનુષ્યમાં શાલીનતાના વિકાસની અનંત સંભાવનાઓ આપી છે, માત્ર તેમને સંકલ્પપૂર્વક વિકસિત કરવી જરૂરી છે.

શ્રેષ્ઠ કર્તવ્યો - જવાબદારીઓનો સ્વીકાર કરીને પોતાની શક્તિઓ-વિભૂતિઓને નિરહંકારિતા તથા વિનમ્રતાની સાથે તેમાં નિયોજિત થતા રહેવાની પ્રવૃત્તિને શાલીનતા કહી શકાય છે.

આથી દરેક યુવાન પ્રયાસ કરે કે -

-ઈશ્વરીય ચેતના પ્રત્યે જવાબદારી બને. ઈશ્વરે આપેલ શ્રેષ્ઠ વિભૂતિઓને જાગૃત - વિકસિત કરતા રહી તેને વિનમ્રતાપૂર્વક સત્પ્રયોજનમાં લગાડવાનો અભ્યાસ સાધના સ્તરે કરે.

-રાષ્ટ્ર પ્રત્યે જવાબદાર બને. સ્વયંને જાતિ સંપ્રદાય, ભાષા, ક્ષેત્ર, પાર્ટી જેવા વર્ગ ભેદથી ઉપર ઉઠાવે. રાષ્ટ્ર તથા સમાજ દ્વારા મળેલ અનેક સુવિધાઓ પ્રત્યે કૃતજ્ઞભાવ રાખે. પોતાના રાષ્ટ્રીય તથા સામાજિક કર્તવ્યોનું પાલન વિનમ્રભાવે તત્પરતાપૂર્વક કરતા રહેવાનો અભ્યાસ વિકસિત કરતો રહે.

-સ્વયં પોતાના પ્રત્યે જવાબદાર બને. પોતાના 'સ્વ'ની મહાનતા અને ગંભીરતાને સમજે. તેને સંકુચિત સ્વાર્થો તથા અણઘડ પ્રવાહોમાં અટકવા-ભટકવા ન દે. પદાર્થોને ઈન્દ્રિયોથી, ઈન્દ્રિયોને મનથી, મનને બુદ્ધિથી તથા બુદ્ધિને ઈશ્વરીય ચેતના- આત્મચેતના દ્વારા સુનિયંત્રિત-સુનિયોજિત કરવાની સાધના કરતો રહે.

-આ બધી પ્રક્રિયાઓને અપનાવતા રહી પોતાના પ્રભાવ ક્ષેત્રને પણ આ દિશામાં વધારવાનો પ્રયાસ નિષ્ઠાપૂર્વક કરતો રહે.

૩: સ્વાવલંબન :

યુવાનોને આર્થિક સ્વાવલંબન માટે પ્રેરિત પ્રશિક્ષિત કરવા પડશે. નોકરીના નામે પરાવલંબન અથવા વ્યવસાયના નામે વ્યર્થ નફો રળવાની પ્રવૃત્તિનું પરિશોધન પણ કરવામાં આવે. તેમને શ્રમનું સન્માન, શ્રમનું સામર્થ્ય તથા સર્જનાત્મક શ્રમ માટે તૈયાર કરવામાં આવે. તેમને સહકારિતા તથા પ્રામાણિકતાનું મહત્વ અને અભ્યાસ કરાવતા રહી કુટિર ઉદ્યોગો માટે પ્રશિક્ષિત કરવા પડશે. આર્થિક સ્વાવલંબનની સાથે સમગ્ર આત્માવલંબનની દિશામાં પણ પ્રેરિત કરી શકાય છે.

માત્ર આર્થિક સ્વાવલંબન અધૂરું હોય છે. સમગ્ર સ્વાવલંબન માટે સાંસ્કૃતિક અને આર્થિક બંને જરૂરી છે. વિશ્વવિદ્યાતાએ આ દુનિયા ગુણ દોષમય બનાવી છે. દરેક ક્ષેત્રમાં કેટલીક શ્રેષ્ઠતાઓ અને કેટલીક હીનતાઓ રહે છે. હીનતાઓથી બચીને શ્રેષ્ઠતાઓને પસંદ કરવા તથા અપનાવવા માટે દરેક વ્યક્તિએ સ્વાવલંબી બનવું પડે છે. જેનામાં આ પ્રવૃત્તિ વિકસિત થાય, તે હંસની જેમ વિકારો વચ્ચે પણ સંસ્કારોને પસંદ કરવા-અપનાવવા તથા તેમનો લાભ ઉઠાવવામાં સફળ થઈ જાય છે. જેનામાં આ સ્વાવલંબન હોતું નથી, તે શીખવાના નામે અણઘડ લોકોની નકલ કરે છે.

પોતાની અંદરની તથા પોતાના ક્ષેત્રની વિશેષતાઓ-હીનતાઓને સમજી ન શકવાના કારણે અથવા પરંપરાના નામે હીનતાઓને પણ છાતીએ વળગાડી રાખે છે અથવા શ્રેષ્ઠતાઓ પ્રત્યે દુર્લક્ષ સેવે છે. પહેલા પ્રકારની વ્યક્તિ ઓળખીતાંની અણઘડ નકલ કરે છે. બીજા પ્રકારની વ્યક્તિઓ એમ માને છે કે અમારી પાસે કોઈ શ્રેષ્ઠતા નથી, તેથી વારસામાં શ્રેષ્ઠ સંસ્કૃતિ મળવા છતાં દીન-ભૂખ્યા-ભિખારીની જેમ પારકી અણઘડતા-અપસંસ્કૃતિનું જ સેવન કરવા લાગે છે.

જીવનમાં બે પ્રકારની સંપદાઓ હોય છે - એક આંતરિક અલૌકિક સંપદા અને બીજી બાહ્ય લૌકિક સંપદા. જેને આંતરિક દિવ્ય સંપદાનો બોધ થાય છે, તે લૌકિક સંપદાને મર્યાદિત શિસ્તબદ્ધ રાખી શકે છે. જેને તેનો બોધ નથી, તે સ્થૂળ સંપદા માટે પાગલ બનીને સ્થૂળ સંપદા માટે પાગલ બનીને સ્વયં અમર્યાદિત બની જાય છે.

જેઓ સાંસ્કૃતિક સ્વાવલંબનની સાધના કરે છે, તેઓ પોતાના ક્ષેત્રની શ્રેષ્ઠતાઓને અપનાવતા રહી આગળ વધે છે. પછી અન્ય સંસ્કૃતિઓ સાથે પર ગરિમામય અભિન્નતા સ્થાપે છે, શ્રેષ્ઠતાઓનું આદાનપ્રદાન વિવેક અને મર્યાદાપૂર્વક કરી શકે છે. આથી દરેક યુવાને આર્થિક સ્વાવલંબનની સાથે સાંસ્કૃતિક સ્વાવલંબનની દિશામાં પણ આગળ વધવું જોઈએ. સ્વાવલંબન એ શ્રેષ્ઠ વૃત્તિ છે જે દરેક દિશામાં ફલિત થાય છે. જેમ કે ગૌરવ બોધ, મનોરંજન, વ્યવહાર, આર્થિક વગેરે બધાં ક્ષેત્રોમાં તેનો પ્રભાવ દેખાય છે.

ગૌરવબોધ :

દરેક યુવાન એ અનુભવ કરવા ઇચ્છે છે કે હું શ્રેષ્ઠ છું. શ્રેષ્ઠતાનો બોધ જો પોતાની સંસ્કૃતિની મહાનતા કે આંતરિક ગુણોના વિકાસ પર હોય તો વ્યક્તિ આ સંદર્ભમાં સ્વાવલંબી બની જાય છે, નહિ તો પ્રશંસા પ્રાપ્ત કરવા માટે બેચેન બની પોતાના માનવોચિત સ્તરથી નીચે ઊતરી જાય છે. સ્વાવલંબી વ્યક્તિ પોતાની રાષ્ટ્રીય સંસ્કૃતિના આધારે ચરિત્ર વિકસિત કરીને આત્મગૌરવનો બોધ કરતી આગળ વધે છે તથા અન્ય સંસ્કૃતિઓની શ્રેષ્ઠતાઓ દ્વારા પણ વ્યક્તિઓએ વિભૂષિત કરીને શ્રેષ્ઠ યશની હકદાર બને છે.

મનોરંજન

સ્વાવલંબી માનસિકતાની વ્યક્તિ એ નિર્ણય લઈ શકે છે કે તેને ક્યારે, કેટલા પ્રમાણમાં કેવું મનોરંજન જોઈએ. આવી વ્યક્તિ કામ બદલીને અથવા પોતાના કુટુંબ તથા મિત્ર પ્રત્યે પોતાની સામાજિક જવાબદારીઓ પૂર્ણ કરીને જ મનોરંજનનો શ્રેષ્ઠતર લાભ ઉઠાવી લે છે, અન્યથા મનોરંજનના નામે સમય ખરાબ કરવાથી માંડીને પોતાના ચિંતનને પણ ખરાબ કરી લે છે.

વ્યવહાર

સ્વાવલંબી પ્રકૃતિની વ્યક્તિ સામેની વ્યક્તિના ગુણો, સમયની અનુકૂળતા અને પોતાની નૈતિક જવાબદારી વચ્ચે સંતુલન જાળવીને ઉચિત વ્યવહાર કરી લે છે. આથી વિપરિત કેટલાક લોકો અન્ય વ્યક્તિઓના વ્યવહારથી પ્રભાવિત થઈને તેની પ્રતિક્રિયારૂપે વિચિત્ર વ્યવહાર કરવા લાગે છે.

આર્થિક :

સ્વાવલંબી પ્રકૃતિની વ્યક્તિ તેની ઉચિત આવશ્યકતાની પૂર્તિ માટે અર્થોપાર્જન કરે છે તથા સંયમિત જીવન જીવે છે. અણઘડ લોકો આર્થિકતાની આંધળી દોડમાં ભળી જઈને બીજાનું શોષણ કરે છે તથા પોતે વ્યસનોના ચક્રમાં ફસાઈ જાય છે.

આર્થિક સ્વાવલંબન માટે જરૂરી વૃત્તિઓ છે -

-શ્રમ પ્રત્યે આદરભાવ (ડિઝિન્ટી ઓફ લેબર)

-શ્રમ કરવાની પર્યાપ્ત ક્ષમતા

-શ્રમનું સર્જનાત્મક કૌશલ

-સહકારપૂર્વક કાર્ય કરવાની તથા લેવાની પ્રવૃત્તિ

-પોતાના ઉત્પાદન તથા તંત્રને પ્રામાણિક બનાવવાની ક્ષમતા

જોવા મળ્યું છે કે ઉપર્યુક્ત ગુણોના અભાવે સારું પ્રશિક્ષણ, પર્યાપ્ત ધન તથા યોગ્ય બજાર (માર્કેટ) ઉપલબ્ધ હોવા છતાં લોકો અસફળ થઈ જાય છે. ઉપર્યુક્ત પ્રવૃત્તિઓ હોવાથી સામાન્ય સ્થિતિના લોકો પણ સફાર તથા સાધનોની મદદથી પ્રગતિ કરી શકે છે.

સેવાભાવ

પૂજ્ય ગુરુદેવ પંડિત શ્રીરામ શર્મા આચાર્યજીએ સ્પષ્ટ લખ્યું છે કે બધી આસુરી પ્રવૃત્તિઓનું મૂળ સંકુચિત સ્વાર્થીપણું છે. આનાથી યુવાશક્તિને ઉગારવા માટે તેમને ઉદાર આત્મીયતાના ભાવથી સેવાપરાયણ બનાવવા માટે પ્રેરણા, વાતાવરણ તથા અભ્યાસ આપવાનું અતિ આવશ્યક છે.

યુવા વર્ગ જોશીલો હોય છે, જોશયુક્ત કાર્ય સારાં લાગે છે. તેથી જ્યાં તેમને ઉપર્યુક્ત સૂત્રોના આધારે વ્યક્તિત્વ વિકાસ તથા જૂથ ભાવના માટે તૈયાર કરાવવામાં આવે ત્યાં જ તેમની આંતરિક ઊર્જાને સુવિચારિત આંદોલનોમાં પણ લગાડવી જોઈએ.

યુવા વર્ગમાં કાર્ય કરવાની ઘણી ક્ષમતા હોય છે. પોતાની જરૂરિયાત પૂર્ણ કરીને પણ પર્યાપ્ત ઉત્સાહ તથા કાર્યક્ષમતા બાકી રહે છે.

તેમને જો લોકહિત સેવામાં લગાડવામાં ન આવે તો તેઓ વ્યસન અને ઉદંડતામાં પ્રવૃત્ત થવા લાગે છે.

બધાં યુવાન-યુવતીઓમાં સેવાભાવ અને તે વિષયક કૌશલ વિકસિત કરવાનું જરૂરી છે. એનો આધાર છે -

- દરેક યુવાન દ્વારા કરવામાં આવતું સમયદાન- અંશદાન
- તેમને દિશા તથા પ્રેરણા આપીને યોગ્ય કાર્યોમાં નિયોજિત કરનારા તેમના પ્રૌઢ મિત્ર
- યુગ નિર્માણ અભિયાનનાં સાતેય આંદોલનો માંથી કોઈમાં પણ તેમને લગાડી શકાય છે.
- આસપાસનાં સાર્વજનિક સ્થળો, પાર્કો, ધર્મ સ્થળો, ગામો વગેરેને અભ્યાસ માટે કાર્યક્ષેત્ર બનાવી શકાય છે.
- શરૂઆતમાં તેમની રુચિ અને ક્ષમતાને અનુરૂપ કાર્ય આપવામાં આવે છે. પછી કાર્ય અનુસાર રુચિ અને કૌશલ નિખારવાનું કાર્ય પણ કરી શકાય છે.

સાત આંદોલન – વ્યાવહારિક સૂત્ર

દરેક ક્ષેત્રમાં યુગસંધિ મહાપુરસ્કરણથી ઊભરેલ શક્તિપ્રવાહ તથા યુગઋષિના સંરક્ષણમાં કરવામાં આવેલ જીવન સાધનથી વિકસેલ વ્યક્તિત્વોને યુગસર્જનનાં, જનકલ્યાણનાં કાર્યોમાં તત્કાળ નિયોજિત કરવાનો ક્રમ શરૂ કરવામાં આવી રહ્યો છે.

દરેક સ્થળે પરિસ્થિતિઓ અને ઉપલબ્ધ અગ્રદૂતોને અનુરૂપ આંદોલનોને ગતિ આપવાની છે. ક્યાં આંદોલન માટે શું કરવામાં આવે ? આ વિશે પ્રત્યક્ષ કાર્યક્રમોના સૂત્ર સંકેલ પ્રસ્તુત કરવામાં આવી રહ્યા છે.

દરેક સંગઠિત એકમ તેની શક્તિનો અંદાજ કાઢે અને તે મુજબના કાર્યક્રમ હાથમાં લે.

યુવાન વર્ગ વિચાર કરે કે ક્ષેત્રમાં સક્રિય સર્જન શિલ્પીઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવતા કયા કાર્યક્રમો તથા આંદોલનોને દિશા અને ગતિ આપવા માટે કઈ સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવી શકાય છે ?

સાધના આંદોલન

-સાધનાને સંકલ્પયુક્ત જીવનસાધના સાથે જોડવી.

-બધા માટે સુગમ ઉપાસના-સાધના, પુસ્તકને માધ્યમ બનાવવું.

-ષટ્કર્મ સહિત ઉપાસના કાળના કાર્યક્રમોનું ઊંડાણ અનુભૂતિઓમાં ઉતારવું.

-દિવસના બાકીના કાર્યક્રમોને ક્રમશઃ જીવનચર્યા સાથે જોડવા.

-સવારે આત્મબોધ તથા રાત્રે તત્ત્વબોધની સાધનાને ઊંડાણમાં પ્રવેશ આપવો.

પૂજ્ય ગુરુદેવ દ્વારા કરાવવામાં આવેલ વિભિન્ન ધ્યાન સાધનાઓમાંથી કોઈ એકને ઊંડાણમાં ઉતારવાનો પ્રયાસ કરવો.

આત્મસમીક્ષા કરવી.

વ્યક્તિગત -

-ઉપાસનાના સમયે દિવ્ય ચેતના સાથે આદાનપ્રદાનનું સુખ, આનંદ ઉભર્યો ?

-આંતરિક તથા બાહ્ય પ્રકૃતિગત પ્રવાહોનો સહજ બોધ વધ્યો ?

-આદર્શોને સ્વીકારવા-સાધનામાં કેટલી ક્ષમતા વધી ?

સામૂહિક

- કુટુંબ તથા સમાજનું મહત્વ સમજ્યા, સુગમ પ્રાથના, વ્યવસ્થિત ઉપાસના તથા જીવન સાધના માટે પ્રેરિત, પ્રશિક્ષિત કરવા.

- સમાજના દરેક વર્ગ, દરેક સંપ્રદાયના લોકોને તેમની શ્રદ્ધાને અનુરૂપ, ઊજ્જવળ ભવિષ્યની પ્રાર્થના તથા જીવનસાધના માટે પ્રેરિત કરવા.

-અજાણ્યાને જાણકારી, જાણકારોને પ્રેરણા, પ્રશિક્ષણ, સાધકોને આગલા ચરણ માટે પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન આપતા રહેવાનું પ્રામાણિક તંત્ર બનાવવું.

-સામૂહિક સાધના પ્રશિક્ષણ સત્ર અને સમીક્ષા સત્ર શરૂ કરવાં.

શિક્ષણ આંદોલન

- શિક્ષણનો પ્રસાર થાય.

- કુટુંબમાં કોઈ અભણ ન રહે.

- શિક્ષણ જીવનવિદ્યા સાથે જોડાય.

-વિદ્યાલયોમાં વિચારક્રાંતિ ફેલાય.

-બાળ સંસ્કારશાળાઓ વધે, પ્રભાવી બને.

-ઉપયોગી વિદ્યાલય યોજના લાગુ થાય, ફલિત થાય.

- પોતાને જીવનનાં શ્રેષ્ઠ મૂલ્યો માટે પ્રેરિત તથા પ્રશિક્ષિત કરવા.
- ભણેલાઓ યુગસાહિત્યના સ્વાધ્યાયમાં રુચિ લે.
- સ્વાધ્યાય-સત્સંગ કરવો તથા તેને મનન-ચિંતન દ્વારા પચાવવો.
- જ્ઞાન આચરણમાં કેટલું ઉતર્યું તેની સમીક્ષા કરવી.
- સમાજમાં શિક્ષણ અને સ્વાધ્યાયમાં રુચિ જગાડવી.
- આંદોલનનાં જૂથ બનાવવાં તથા વિદ્યાલયો તથા અન્ય ક્ષેત્રોમાં પહોંચવું.

સ્વાસ્થ્ય આંદોલન

- પોતાના સુખને સ્વાસ્થ્ય પર વશ થવા ન દો.
- સ્વાસ્થ્યનાં સૂત્રોને અભ્યાસમાં લાવવાં.
- આહારવિહાર, ચિંતન-ચરિત્ર તથા શ્રમ-વિશ્વાસનું સંતુલન જાળવવું.
- યોગ, વ્યાયામ, પ્રાણાયામ વગેરેને દિનચર્યામાં લાવવાં.
- સંયમ તથા જડીબુટીના આધારે ઉપચાર અપનાવવો.
- બધા સ્તરે સ્વચ્છતા વધારવી.
- શારીરિક, માનસિક, સામાજિક તથા આધ્યાત્મિક સ્વાસ્થ્યોને સમજવાં અને સાધવાં.
- કુટુંબ તથા સમાજમાં ઉપર્યુક્ત સૂત્રો અપનાવવાનો પ્રયાસ કરવો.
- મહત્વ સમજાવવા માટે પ્રશિક્ષણ તથા સહાયતાનું તંત્ર બનાવવું.
- જેઓ જે પરિસ્થિતિઓમાં રહે છે, તેમાં જ સ્વાસ્થ્ય તથા રોગોપચાના પ્રભાવી પ્રયોગ વિકસિત કરવીને લાગુ કરવા.
- સ્વાસ્થ્ય નિષ્ણાતો તથા ધનિકોને જન સ્વાસ્થ્ય સુવિધાઓ માટે પ્રેરિત કરવા તથા તંત્ર બનાવવું.

સ્વાવલંબન આંદોલન

- સ્વાવલંબનની મનોવૃત્તિનો વિકાસ કરવો.
- શ્રમનું સન્માન, શ્રમની ક્ષમતા, રચનાત્મક શ્રમ, પ્રામાણિકતા તથા સહકાર વધારવા.
- સ્વયં સહાયતા બચત સમૂહ બનાવવા.
- કુટિર ઉદ્યોગો, ગ્રામોદ્યોગ તથા ગોપાલન કેન્દ્રો વગેરેની ટેકનિક શીખવી અને શીખવવી.
- મિશનરી કોમર્શિયલ પ્રોજેક્ટ (પારમાર્થિક વ્યાવસાયિક પ્રતિષ્ઠાનો ટ્રસ્ટો, સમિતિઓ કે વ્યક્તિગત સ્તર પર વિકાસ કરવો.
- નબળા વર્ગનું શોષણ થવા ન દો, તેમની મહેનત અને કૌશલનો લાભ મળે. સમજદાર અને સમર્થ લોકો તેમને પ્રેરણા તથા માર્ગદર્શન આપે.

પર્યાવરણ આંદોલન

- પ્રકૃતિના પર્યાવરણ સંતુલન (ઈકોલોજિકલ બેલેન્સ) પ્રત્યે આસ્થા વધારવી.
- અણધડ સુખ-વ્યસન તથા ફેશન માટે પ્રકૃતિ પર ધા ન કરવો તથા ન થવા દેવો.
- કચરાનો નિકાલ (ગાર્બેજ ડિસ્પોઝલ)
- લીલોતરી વધારવા માટે પ્રેરણા, પ્રશિક્ષણ અને વ્યવસ્થા બનાવવી.
- સ્વયં પોતાની ટેવો સંભાળવી તથા કુટુંબને પ્રશિક્ષિત અને અભ્યસ્ત બનાવવું.
- સામાજિક સ્તરે જાગૃકતા વધારવી, પ્રશિક્ષણ તથા વ્યવસ્થા તંત્રનો વિકાસ કરવો.

સૂક્ષ્મ :

- હીન ભાવનાઓ, વિચારો, સંકલ્પો અને વ્યવહારોનો ત્યાગ કરીને શ્રેષ્ઠતાઓને વિકસિત, સ્થાપિત અને પુષ્ટ કરવી.

-પ્રકૃતિને જડ નહિ, ચેતન એકમ પોતાની માતા સમાન માનવી.

વ્યસનમુક્તિ/કુરીતી નાબૂદી

-કુરીતિઓ, વ્યસનોથી સમય, શ્રમ, સાધન અને સ્વાસ્થ્ય બચાવવાં.

-સમજદારોની ગેરસમજ. બધી રીતે ત્યાજ્ય પરંપરાઓ કેમ વિકસી રહી છે ? પ્રતિષ્ઠાઓ કેમ વિકસી રહી છે ? પ્રતિષ્ઠાનું ચિન્હ કેમ બની છે ?

-વિચાર ક્રાંતિ દ્વારા બોધ કરાવવો.

-સાધના દ્વારા સંકલ્પ જગાડવો.

-દવાઓ અને સામાજિક દબાણનો પ્રયોગ કરવો તથા કરાવવો.

-સ્ત્રીઓ-બાળકોને પ્રેરિત કરવાં, સત્યાગ્રહ કરવો.

-વિદ્યાલયો, વિભિન્ન સામાજિક સંગઠનો તથા સંપ્રદાયોને પ્રેરિત અને સક્રિય કરવાં.

-વ્યસન, કુરીતિ વગેરે છોડનારાઓનું સન્માન કરવું, તેના લાભોને પ્રકાશિત કરવાં.

-પ્રગતિશીલ જાતીય સંગઠનોના માધ્યમથી પ્રસ્તાવ પસાર કરવું અને તેનું અનુપાલન કરાવવું.

વ્યસનમુક્ત યુવાશક્તિ :

મનુષ્યનું સામર્થ્ય સારાં કાર્યોમાં એ માટે પ્રયોજાતું નથી કે તે વ્યસનોમાં નષ્ટ થતું રહે છે. યુવાન વર્ગને નશા-વ્યસનોથી દૂરરહેવાની પ્રેરણા આપવાની સાથે તેમને તેના વિરોધ માટે પણ તૈયાર કરવા જોઈએ.

સંકલ્પ કરાવવામાં આવે

- આપણે નશો છોડાવીશું એટલું જ નહિ, પોતાના પ્રભાવક્ષેત્રમાં પણ તેનો વિરોધ કરીશું. એ બતાવવાની જરૂર નથી કે ઉપભોક્તાવાદી તંત્રના ધુતારા લોકો તેમનો માલ વેચવા માટે નવી પેઢીની ભાવનાઓ ભડકાવીને તેમને કેવી રીતે વ્યસની બનાવવા માટે તત્પર છે. કેટલાય દેશોમાં તો આ પ્રવૃત્તિ રાષ્ટ્રીય સંકટનું રૂપ લઈ ચૂકી છે. આ દુષ્ટતાથી યુવાશક્તિને બચાવવાનું અભિયાન રાષ્ટ્રીય અને આધ્યાત્મિક બંને દૃષ્ટિએ ચલાવવાનું આવશ્યક છે.

નારી જાગરણ આંદોલન

- આ બધાં આંદોલનો સ્ત્રીઓ તેમના બળે ચલાવે તે રીતે વિકસિત કરવી.
 - સ્ત્રીને તેના આત્મગૌરવનો બોધ કરાવવો, આત્મવિશ્વાસ જગાડવો.
 - સોનું, ચાંદી વગેરેની બેડીઓથી સ્ત્રીને મુક્ત કરવી.
 - નારી જ નિર્માત્રી છે એવો વિશ્વાસ તથા કૌશલ જગાડવું.
 - દીકરા-દીકરીને વિકાસ તથા પ્રેમના સમાન અવસર-હક આપવા.
 - દીકરી-વહુનું અંતર મટે, નારીની નારી પ્રત્યેની સંવેદના જાગે, તેનામાં સહકારનો ભાવ જાગે.
- સ્ત્રી સ્વયં વધે. પુરુષ, દીકરી, બહેન, પત્ની, માતા વગેરેને પ્રેરિત કરે. ઘરનાં કામ હળવાં કરે, વિકાસનો અવસર આપે, સહાયક બને.
- ક્ષેત્રીય નારી સંગઠન નારી સમાજને પીડા તથા પતનની સ્થિતિમાંથી ઉગારવામાં સક્ષમ બને.
 - દરેક સ્થળે એવાં સાર્થક આયોજન કરવામાં આવે જેની સંપૂર્ણ વ્યવસ્થા સક્ષમ સ્ત્રીઓ સંભાળે. પુરુષ વર્ગ અપ્રત્યક્ષ રૂપે સક્રિય સહકાર આપે.
 - જાગૃત નારી બાળકોમાં શરૂઆતથી જ સંસ્કારોનું સિંચન કરે.

આદર્શ લગ્ન આંદોલન :

વ્યક્તિમાંથી કુટુંબ તથા કુટુંબમાંથી સમાજ બનવાની વાત સર્વવિદિત છે. કુટુંબ બનવાની શરૂઆત લગ્નથી થાય છે. જો શ્રેષ્ઠ વ્યક્તિઓના સંયોગથી આદર્શ સમાજની રચના કરવી હોય તો તેનો પાયો આદર્શ કુટુંબરૂપે જ સ્થાપવો પડશે. જો લગ્ન લોભ અને વ્યસન પર આધારિત હશે તો તે પાયો જ નબળો બની જશે. તેથી યુવાશક્તિ વચ્ચે લગ્ન આંદોલન ચલાવવાનું આવશ્યક છે.

અહીં માત્ર દહેજ વિરોધની વાત કરવામાં આવતી રહી નથી. લગ્નોન્માદનો એક અંશ દહેજનો લોભ પણ છે, પરંતુ તેની સાથે રીત-રિવાજો, ભેટ-સોગાદો તથા પાર્ટીના નામે અપવ્યય જેવા ઢગલાબંધ રોગ જોડાયેલા છે. આ બધાથી લગ્નોને મુક્ત કરાવીને તેને એક સંસ્કાર તથા હર્ષોલ્લાસયુક્ત કૌટુંબિક ઉત્સવ રૂપે સ્થાપિત કરવા પડશે. યુવા પેઢીનું ભવિષ્ય આની સાથે સીધી રીતે જોડાયેલું છે. એમનામાં સુધાર પરિવર્તન કરવાનો અવકાશ પણ હોય છે. યુવાન યુવતીઓને આ માટે થોડા પ્રયાસથી જ તૈયાર કરી શકાય છે.

અભિયાન ચલાવવા માટે મુખ્ય માધ્યમ વિદ્યાલયોને બનાવી શકાય છે. પહેલા ચરણમાં તેમને પ્રેરિત કરવામાં આવશે. બીજા ચરણમાં વિદ્યાર્થીઓ તથા વાલીઓના પ્રજ્ઞામંડળનું ગઠન કરી શકાય છે. એ મંડળોની સાથે પ્રાણવાન પરિજનોનો સતત સંપર્ક રહે. તેમના માધ્યમથી ચર્ચાઓ, સ્પર્ધાઓ, પ્રશિક્ષણ સત્રો, સેવાકાર્યો વગેરેનો ક્રમ ચલાવી શકાય છે.

પછીનીના ક્રમમાં આગળ આવનારા વિદ્યાર્થીઓ માટે યોગ વ્યાયામ, સાધના સ્વાધ્યાય દ્વારા જીવનનો સુધાર, સ્વાવલંબન તથા સેવાકાર્યોની સુવિધાઓ પણ ઊભી કરવી પડશે. આ બધાં કાર્યો માટે ક્ષેત્રના પ્રભાવી કાર્યકર્તાઓ તથા સહયોગી ધનિકોનો સહકાર લેવો પડશે. તેનું એક વ્યવસ્થિત તંત્ર સ્થાપવું પડશે. જ્યાં જેવી પરિસ્થિતિઓ બને ત્યાં તે રીતે ચરણ વધારવા માટે કેન્દ્ર સાથે વિચાર વિમર્શ પણ કરી શકાય છે. આ દિશામાં સક્રિય અન્ય સંગઠનોનો સહકાર પણ લઈ શકાય છે.

આપણે યુવા શક્તિને દિશા આપીએ

બાળક, કિશોર અને યુવાનોમાં પ્રકૃતિ નિત્ય નવો ઉત્સાહ ભરે છે. આ ઉત્સાહ જ તેમની વાસ્તવિક શક્તિ હોય છે. ઉત્સાહનો સીધો સંબંધ રસાનુભૂતિ સાથે હોય છે. જે દિશામાં રસ જાગતો નથી, તે દિશામાં ઉત્સાહ પણ ટકતો નથી. તેમનો ઉત્સાહને જો આદર્શની દિશામાં વાળવો હોય તો તેમનામાં આદર્શોમાં રસ લેવાની યોગ્યતા પણ પેદા કરવી પડશે. રસ તો કારણનિરપેક્ષ હોય છે, તે તે ખરાબમાં ખરાબ અને સારામાં સારાં કાર્યોમાં પણ જગાડી શકાય છે. તેનો સીધો સંબંધ કામના અને અભ્યાસ સાથે હોય છે. જે પ્રકારના જીવનનો આપણને અભ્યાસ થઈ જાય છે, તેમાં જ રસ પડવા લાગે છે. અબુધ અવસ્થાથી જેમને માંસાહારની ટેવ પડી જાય છે, તેમને એમા રસ આવવા લાગે છે. શાકાહારી વાતાવરણમાં ઉછરેલા બાળકને માંસની ગંધથી જ ઉબકાં આવે છે. રસનો બીજો આધાર છે કામના. કોઈ વિચાર અથવા કોઈ દૃશ્યથી પ્રભાવિત થઈને જે કામના મનમાં ઊભરવા લાગે છે, તેમાં જ મનુષ્ય રસ લેવા માંડે છે.

જો નવી પેઢીની શક્તિને આત્મકલ્યાણ અને જનકલ્યાણની દિશામાં લગાડવી હોય તો તેને આદર્શોના અનુપાલનનો અભ્યાસ કરાવવો પડશે તથા તેને અનુરૂપ ચિંતન તથા ઉદાહરણ રજૂ કરીને તેમના મનમાં આદર્શનિષ્ઠ કામનાઓ જગાડવી પડશે. એવા જ સુયોગ આશ્રમો-ગુરુકુલોમાં બનાવવામાં આવતા હતા, જેના પ્રભાવથી નવી પેઢીમાં માનવોચિત અને દેવોપમ જીવન જીવવાના નવા ઉમંગો ઉઠતા રહેતા હતા અને તેઓ તેવા જ બની જતા હતાં.

અભ્યાસ કે કામનાઓને ઈચ્છિત દિશા આપવા માટે આ પેઢીને એવી વ્યક્તિઓની જરૂર છે જેઓ પ્રૌઢ મિત્ર સિદ્ધ થઈ શકે. તેમને વિશ્વાસ થવો જોઈએ કે સામેની વ્યક્તિ આપણા હિત અને રસને પણ સમજે છે તથા તેનો નિર્વાહ પણ કરી શકે છે. આ વિશ્વાસ કોઈ બીજા પ્રત્યે હોય કે ન હોય ‘મિત્ર’ પ્રત્યે અવશ્ય હોય છે. આજે વિડંબના એ છે કે નવી પેઢીને મિત્રના નામે અણઘડ કે સ્વાર્થી લોકો જ મળી જાય છે, સુઘડ અને સમજદારોથી તેમનું અંતર વધતું જાય છે.

અણઘડ અને સ્વાર્થી લોકો તો તેમને ભ્રમિત રાખવામાં જ ખુશ રહે છે. તેમને દિશાબોધ કરાવવામાં સમર્થ વ્યક્તિઓની એક તો ઊણપ છે, બીજું તેઓ તેમના પોતાના બનીને તેમને પ્રભાવિત કરવા માટે સમય પણ કાઢી શક્તા નથી. યુગનિર્માણી ગાયત્રી પરિજન જો યુવાશક્તિને દિશા આપવાનો યુગ યજ્ઞ કરવા ઈચ્છે તો તેમણે પોતાનામાંથી એવી સુઘડ આદર્શનિષ્ઠ વ્યક્તિઓ કાઢવી પડશે, જે નવી પેઢીના પ્રૌઢ મિત્રોની ભૂમિકા સારી રીતે નિભાવી શકે. તેમના માટે પર્યાપ્ત સમય ફાળવી શકે તથા પૂજ્ય ગુરુદેવ પં. શ્રીરામ શર્મા આચાર્યજીના વિચારોના હવાલાથી પોતાના જીવનનો સ્પર્શ આપીને તેમના જીવનની દિશા સભળી શકે. આવી વ્યક્તિઓને દરેક ક્ષેત્રમાં આગળ લાવવી - યોગ્ય બનાવવી જોઈએ.

જ્ઞાનયજ્ઞમાં તમે પણ આહુતી આપો

સમસ્ત સંકટોનું એકમાત્ર કારણ છે - માનવીય દુર્બુદ્ધિ. જે ઉપાયથી દુર્બુદ્ધિને દૂર કરી સદ્બુદ્ધી સ્થપાય, તે જ માનવકલ્યાણનો તથા વિશ્વશાંતિનો સમાધાનકારક માર્ગ છે.

યુગઋષિ પરમપૂજ્ય પં. શ્રીરામ શર્મા આચાર્યજીએ

વર્તમાન યુગની સમસ્યાના સમાધાન માટે હજારો પુસ્તકો લખ્યાં છે.

આ પુસ્તકોને જન જનને વંચાવવા તે આજનો યુગધર્મ છે.

પુસ્તક સૂચિ નીચેના સરનામે પત્ર લખીને નિ:શુલ્ક મંગાવો.

પ્રાપ્તિસ્થાન : ગાયત્રી જ્ઞાનપીઠ, જૂના વાડજ, અમદાવાદ ટે.નં. ૦૭૯ ૨૭૫૫૭૨૫૨

પ્રકાશન : યુગ નિર્માણ યોજના વિસ્તાર ટ્રસ્ટ, ગાયત્રી તપોભૂમિ, મથુરા-૩

ફોન : ૦૫૬૫-૨૫૩૦૧૨૮, ફેક્સ : ૦૫૬૫-૨૫૩૦૨૦૦